

12. Perjantaina 4 päivänä maaliskuuta 1994

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

annetaan pääministerin ilmoitus Euroopan unionin kanssa saavutetusta neuvottelutuloksesta 215

Toinen käsittely:

1) Ehdotus laiksi eräiden kiinteistöjen luovuttamisesta Vantaan kaupungille 233

Hallituksen esitys n:o 317/1993 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1

2) Ehdotus laiksi maanmittausmaksusta annetun lain muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 304/1993 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 1

3) Ehdotus laiksi asumistukilain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta 234

Hallituksen esitys n:o 325/1993 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 1

4) Ehdotus laiksi Neuvostoliiton kanssa Saimaan ja Vuoksen juoksutussäännöstä tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä sopimuksen soveltamisesta annetun lain muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 316/1993 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 2

Ainoa käsittely:

5) Valtiovarainministeriön päätös maa-
han tuodun rakennussementin perushin-
nasta ja lisätullista 234

Ministeriön päätös n:o 4/1993 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2

6) Valtiovarainministeriön päätös maa-
han tuotujen ahvenen ja kuhan sekä niiden
fileiden perushinnasta ja lisätullista „

Ministeriön päätös n:o 5/1993 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 3

Ensimmäinen käsittely:

7) Ehdotus laiksi Valtionrautateistä an-
netun lain muuttamisesta 235

Hallituksen esitys n:o 318/1993 vp
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 1

8) Ehdotus laiksi kiinteistörekisterilain
muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 328/1993 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö
n:o 2

9) Ehdotus laiksi yksityisistä teistä an-
netun lain muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 327/1993 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö
n:o 3

Esitellään:

10) Hallituksen esitys n:o 7 laiksi kun-
nallislain 92 ja 94 §:n muuttamisesta „

11) Hallituksen esitys n:o 8 laiksi taiteilijaprofessorin viroista ja valtion taiteilijapurahoista annetun lain muuttamisesta 235

12) Ed. Luukkaisen lakialoite n:o 6 laiksi arvonlisäverolain muuttamisesta 237

13) Ed. Nikulan ym. lakialoite n:o 7 laiksi korkolain 4 ja 11 §:n muuttamisesta ,,

14) Ed. Stenius-Kaukosen ym. lakialoite n:o 8 laiksi työsopimuslain 32 ja 54 §:n muuttamisesta 238

Pöydällepanoa varten esitellään:

15) Lakivaliokunnan mietintö n:o 1 hallituksen esityksestä laeiksi kuolleetiksi julistamisesta annetun lain 7 §:n ja avioliittolain 43 ja 45 §:n muuttamisesta (HE 290/1993 vp) ,,

16) Lakivaliokunnan mietintö n:o 2 hallituksen esityksestä laiksi yhdyskuntapalvelun kokeilemisesta annetun lain muuttamisesta (HE 301/1993 vp) ,,

17) Lakivaliokunnan mietintö n:o 3 hallituksen esityksestä laiksi työtuomioistuinten muuttamisesta (HE 5) ,,

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Anttila U., Antvuori, Björkenheim, Donner, Hiltunen, Ihamäki, Isohookana-Asunmaa, Jansson, Kanerva, Kemppainen, Kohijoki, Koistinen, Korva, Kuuskoski, Kääriäinen, Laakkonen, Lahtinen, Laivoranta, Lax, Leppänen J., Lindroos, Luukkainen, Mäkelä, Mäki-Hakola, Näsi, Pekkarinen, Perho-Santala, Pulliainen, Pura, Renlund, Rätty, Röntynen, Savela, Stenius-Kaukonen, Suhonen, Takala, Tiuri, Tykkyläinen ja Vanhanen.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Ihamäki ja Kemppainen.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden takia edustajat Antvuori, Hiltunen, Kanerva, Laakkonen ja Takala, virkatehtävien takia edustajat Donner, Kuuskoski, Kääriäinen, Pekkarinen, Tiuri ja Vanhanen sekä yksityisasioiden takia edustajat Björkenheim, Isohookana-Asunmaa, Jansson, Korva, Lahtinen, Lax, J. Leppänen, Luukkainen, Mäkelä, Näsi, Perho-Santala, Pura, Rätty, Röntynen, Savela ja Tykkyläinen sekä tämän kuun 11 päivään virkatehtävien takia edustajat Kohijoki, Koistinen, Lindroos, Pulliainen, Renlund ja Stenius-Kaukonen.

Uusia hallituksen esityksiä

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmien ohella viime helmikuun 18 ja 25 päivästä ovat eduskunnalle saapuneet hallituksen esitykset n:ot 9, 11 ja 12, jotka nyt on edustajille jaettu.

Lisäksi ilmoitetaan, että tasavallan presidentti on tänään antanut eduskunnalle hallituksen esitykset n:ot 13—15.

Eduskunnan tietoon saatettu asetus

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että maan ulkomaankaupan ja taloudellisen kasvun turvaamisesta 15 päivänä helmikuuta 1974 annetun lain 7 §:ssä säädetty tarkoituksessa on eduskunnalle, puhemiehelle osoitettuna, saapunut sanotun lain nojalla 18 päivänä helmikuuta 1994 annettu

Asetus Singaporen kanssa tehdyn tekstiilituotteiden kauppaa koskevan sopimuksen voimaansaatamisesta.

Tämä asetus on nyt saatettu eduskunnan tietoon jakamalla se edustajille.

Kirjalliset kysymykset

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuna, saapuneet vastaukset kirjalli-

siin kysymyksiin n:ot 718, 722, 724 ja 726, kaikki vuoden 1993 valtiopäiviltä, sekä n:o 5. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Suomen Pankin tilintarkastajien vaalin toimittaminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta päättäisi antaa eduskunnan valitsijamiesten tehtäväksi toimittaa valtiopäiväjärjestyksen 83 §:n 5 momentin mukaisesti Suomen Pankin viiden tilintarkastajan ja näiden viiden varajäsenen vaalin vuotta 1994 varten.

Hyväksytään.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Sasi: Arvoisa puhemies! Annan eduskunnalle ilmoituksen, nimittäin ilmoitan eduskunnan valitsijamiesten kokouksesta, joka pidetään perjantaina 11 päivänä maaliskuuta 1994 kello 12.30 suuren valiokunnan kokoushuoneessa. Kokouksessa suoritetaan seuraavat vaalit: Yleisradio Oy:n hallintoneuvoston täydennysvaali ja Suomen Pankin tilintarkastajien vaali.

Pääministerin ilmoitus Euroopan unionin kanssa saavutetusta neuvottelutuloksesta

Ensimmäinen varapuhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen annetaan valtiopäiväjärjestyksen 36 a §:ssä tarkoitettu pääministerin ilmoitus Euroopan unionin kanssa saavutetusta neuvottelutuloksesta.

Pääministeri Aho: Arvoisa rouva puhemies! Kun eduskunta maaliskuussa 1992 päätti tukea jäsenyyden hakemista Euroopan yhteisössä, tiesimme, että teimme kauaskantoisen ja historiallisen kansallisen valinnan. Nyt, kaksi vuotta myöhemmin, voin ilmoittaa, että Suomen ja Euroopan unionin välillä on saavutettu yhteisymmärrys liittymissopimuksen sisällöstä.

Viime tiistain neuvottelutulos maataloutta sekä alue- ja rakennepoliittikkaa koskevissa kysymyksissä tekee mahdolliseksi sen, että lopullinen liittymissopimus voidaan nyt laatia. Tällä tänään annettavalla pääministerin ilmoituksella hallitus

haluaa selostaa saavutetun neuvottelutuloksen sisältöä sekä tarjota eduskunnalle tilaisuuden keskustella siitä. Tämä ilmoitus on jatkoa sille vuoropuhelulle, johon ovat kuuluneet mm. valtioneuvoston selonteko ja tiedonanto ja jolla on haettu yhteisymmärrystä tässä kansallisesti tärkeässä kysymyksessä.

Ärade fru talman! När riksdagen i mars 1992 beslöt att stöda en ansökan om medlemskap i Europeiska gemenskapen, visste vi att vi träffade ett vittgående och historiskt nationellt val. Nu två år senare kan jag meddela att samförstånd har uppnåtts mellan Finland och Europeiska unionen om innehållet i anslutningsfördraget. Det förhandlingsresultat, som senaste tisdag nåddes i frågorna om jordbruket samt regional- och strukturpolitiken, gör det möjligt att nu börja utarbeta det slutliga anslutningsfördraget. Genom detta meddelande från statsministern vill regeringen redogöra för innehållet i det uppnådda förhandlingsresultatet samt erbjuda riksdagen möjlighet att diskutera det. Detta meddelande utgör en fortsättning på den dialog som har omfattats bland annat i statsrådets redogörelse och meddelande och genom vilken vi har försökt nå samförstånd i denna nationellt viktiga fråga.

Arvoisa rouva puhemies! Jäsenyyss Euroopan unionissa koskettaa lähes kaikkia elämän aloja. Eta-sopimus, joka astui voimaan kuluvan vuoden alusta, toi meille erityisesti sisämarkkinoihin liittyvät oikeudet ja velvollisuudet. Euroopan unionin jäsenyyssneuvotteluissa on kuluneen vuoden aikana käsitelty ja sovittu lukuisia muita asiakokonaisuuksia.

Kun haimme jäsenyyttä, arvioimme kannaltamme tärkeimmiksi neuvottelukysymyksiksi ulko- ja turvallisuuspolitiikan, elintarviketalouden sekä aluepolitiikan. Haluan tässä puheenvuorossani keskittyä erityisesti näihin kolmeen, joista kaksi viimeksi mainittua ratkaistiin tämän viikon alussa aikaansaadun neuvottelutuloksen yhteydessä. Erikseen on kansanedustajille jaettu tai jaetaan laajempi selostus neuvottelujen tuloksesta. Toivon, että se on jo kansanedustajien käytössä.

Arvoisa puhemies! Kylmän sodan jälkeisen ajan ulko- ja turvallisuuspolitiikkamme lähtökohta on sotilaallinen liittoutumattomuus ja itsenäinen, uskottava puolustus. Näin olemme määritelleet puolueettomuuspolitiikkamme ytimen. Neuvottelujen kuluessa saatoimme vakuuttua siitä, että kansallisen ulko- ja turvallisuuspoli-

tiikkamme perusteet eivät ole ristiriidassa unionin jäsenyyden tuomien velvoitteiden kanssa. Tältä osin neuvottelutulos vastaa asettamiimme tavoitteita.

Neuvottelutulos tekee mahdolliseksi myös sen, että jäsenyyden toteutuessa Suomi voi osallistua vuoden 1996 hallitusten väliseen konferenssiin, jossa on tarkoitus päättää unionin yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehittämistä.

Arvoisa puhemies! Euroopan unionin jäsenyys toteuttaa maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden yhteismarkkinat. Sillä, miten tässä onnistumme, on erittäin suuri merkitys paitsi elintarviketaloudelle koko kansantaloudelle ja koko suomalaiselle yhteiskunnalle. Tässä selitys siihen, miksi elintarviketuotanto sai niin suuren huomion neuvotteluissamme. Näinhän kävi myös muiden hakijamaiden kohdalla.

Saavutetulla ratkaisulla voidaan maatalouden harjoittamisen edellytykset turvata koko maan kattavalla pysyvällä järjestelmällä, joka rahoitetaan unionin varoin ja kansallisesta budjetista.

Ärade fru talman! Systemet med stöd för nordligt jordbruk genomförs, men finansieringen av det blir mera beroende av nationell finansiering än vad vi eftersträvade. Regeringen anser det viktigt att beslut om innehållet i och inriktningen av de nationella delarna av det nordliga stödet kan fattas så snabbt som möjligt. EU-ministergruppen har också i dag beslutat inleda utarbetandet av arrangemang gällande både det nordliga stödet och övergångstiden för livsmedelsindustrin. Regeringen hoppas att också oppositionen skall delta i utvecklandet av dessa nationella lösningar. Här är det med undantag för övergångsperioden inte fråga om att nya skattepengar skall användas för livsmedelshushållningen, utan om en omfördelning av de tidigare medlen.

Pohjoisen maatalouden tukijärjestelmä, jota tavoitelimme, toteutuu, mutta järjestelmän rahoitus jää tavoittelemamme enemmän kansallisen rahoituksen varaan. Hallitus pitää tärkeänä, että pohjoisen tukijärjestelmän kansallisten osien sisällöstä ja kohdentamisesta voidaan päättää mahdollisimman nopeasti. EU-ministeriryhmä onkin tänään päättänyt käynnistää sekä pohjoisen tuen että elintarviketeollisuuden siirtymäajan järjestelyjen valmistelun. Näiden kansallisten ratkaisujen kehittämiseen hallitus toivoo myös opposition osallistuvan. Tässä ei ole kyse

siirtymäkautta lukuun ottamatta uusien veromarkkojen käyttämisestä elintarviketalouden hyväksi vaan entisten kohdentamisesta uudelleen.

Arvoisa rouva puhemies! Unionin jäsenyys merkitsee niin ikään osallistumista yhteiseen alue- ja rakennepolitiikkaan, joilla täydennetään omia kansallisia toimenpiteitämme. Neuvottelutulos merkitsee sitä, että saamme unionin rakennerahastoista keskimäärin runsaat 2 miljardia markkaa vuodessa käytettäväksi ennen muuta harvaan asutuille alueille, taantuville teollisuusseuduille, maaseudun kehittämiseen sekä työllisyyden hoitoon. Pohjoisten hakijamaiden olosuhteita varten luotiin kokonaan uusi tukimalli, ns. kuutostuki, jonka piiriin Suomesta kuuluvat Lappi, Kuusamon seutukunta, Kainuu, Pohjois-Karjala, Etelä-Savo sekä näihin alueisiin liittyviä, erikseen nimettäviä seutukuntia.

Maataloudesta sekä alue- ja rakennepolitiikasta kuluvan viikon alussa saavutetut neuvottelutokset varmistavat sen, että Suomesta tulee ainakin jäsenyyden alkuvaiheessa nettosaaja Euroopan unionin budjetista. Suomen bruttomaksuksi Euroopan unionin budjettiin arvioidaan vuositasolla noin 6,3 miljardia markkaa. Siitä puolet palautuu maataloustukena, mainitut 2 miljardia alue- ja rakennetukena sekä lisäksi noin puoli miljardia markkaa pääasiassa tutkimus- ja kehitysohjelmien kautta. Lisäksi Suomi saa jäsenyyden neljänä ensimmäisenä vuonna yhteensä lähes 3 miljardia markkaa suoran hintasopeuttamisen seurausten lieventämiseen.

Arvoisa rouva puhemies! Kun Suomi päätti hakea Euroopan unionin jäsenyyttä, lähdimme siitä, että jäsenyys on mahdollinen, mikäli sen ehdot täyttävät perusvaatimuksemme, tasavertaisen aseman jäsenmaiden joukossa sekä kansallisten erityispiirteidemme ottamisen huomioon.

Nyt saavutettu neuvottelutulos oli kovan työn takana. Se sisältää niin voittoja kuin tappioita. Yhdessä myöhemmin päätettävien kansallisten toimien kanssa neuvottelutulos täyttää kuitenkin asetetut perustavoitteet ja on siten Suomen kansallisten etujen mukainen.

Arvoisa rouva puhemies! Haluan lausua parhaat kiitokset neuvotteluista vastanneille ulko- ja maankauppa- ja elintarvikeministeri Salolaiselle ja ulkoasiainministeri Haavistolle sekä neuvotteluvaltuuskunnan virkamiesjäsenille samoin kuin näiden työtä tukeneelle suurelle asiantuntijajoukolle. Neuvottelijoiden ponnisteluja on tukenut kiitet-

tävä kansallinen yhteisymmärrys. Hallitus on saanut pyrkimyksilleen myös opposition piiristä erittäin arvokasta tukea.

Ärade fru talman! Arbetet är inte på något sätt avslutat. Finland strävar efter att formellt slutföra förhandlingarna nästa vecka. Anslutningsfördraget skall finslipas. Överenskommelser om de nationella åtgärderna måste träffas i snabb takt. I början av hösten ordnas en folkomröstning och efter den fattar riksdagen det slutliga beslutet om medlemsfrågan. Också under dessa skeden prövas det nationella samförståndet. För beslutet om medlemskap behövs det finska folkets stöd. Det kan fås endast om människorna kan bli övertygade om att medlemskapet är nödvändigt och förmånligt. Bäst kan vi medverka till detta genom att till medborgarna förmedla en så realistisk bild som möjligt om villkoren för ett medlemskap, dess fördelar och nackdelar, precis såsom hittills har skett.

Arvoisa rouva puhemies! Vaikka neuvottelutulos on nyt saavutettu, työ ei suinkaan ole päätynyt. Suomi pyrkii neuvottelujen muodolliseen päättämiseen ensi viikolla. Liittymissopimus on vielä viimeisteltävä. Kansallisista toimista on voitava nopeassa tahdissa sopia, jotta niitä koskevat päätökset olisivat käytettävissä, kun allekirjoitusvaltuuksista Suomessa ilmeisesti toukokuussa päätetään. Alkusyksystä on edessä kansanäänestys, jonka jälkeen eduskunta lopullisesti päättää jäsenyyksymyksestä. Myös näissä vaiheissa, aivan niin kuin tähänkin saakka, koetellaan kansallista yksituumaisuutta.

Jäsenyyssratkaisu edellyttää Suomen kansan tukea. Päätös voi syntyä vain siten, että kansalaiset voivat vakuuttua jäsenyyden tarpeellisuudesta ja edullisuudesta. Parhaiten voimme myötävaikuttaa siihen välittämällä kansalaisille mahdollisimman realistisen kuvan jäsenyyden ehtoista, sen eduista ja haitoista, juuri niin kuin tähänkin saakka on tehty.

Ed. Ihämäki merkitään läsnä olevaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Pääministerin nyt antaman ilmoituksen johdosta sallitaan keskustelu. Puheenvuoroja myönnetään puhemiehen harkinnan mukaisesti, ja puheenvuoron pituus voi olla enintään kaksi minuuttia.

Keskustelu:

Ed. Lipponen: Arvoisa puhemies! Kiitoksia ilmoituksesta hallitukselle! Siitä puuttui kuitenkin ilmoitus siitä, hyväksyykö hallitus neuvottelutuloksen. Pääministeri on vähän niin kuin caesar, pienellä c:llä, joka on vielä joen rannalla, kun joukot ovat menneet jo toiselle puolelle. Tästä olisi hyvä saada tieto, ennen kuin hallitus ryhtyy esittämään vaatimuksia oppositiolle.

On aivan selvää, että tässä tarvitaan kansallista yhteisymmärrystä myös eteenpäin. On tehtävä päätöksiä maatalouden kansallisesta tuesta. Ne on valmistettava Ahon hallituksessa, ei missään kaikkien puolueiden hätätilahallituksessa. Mennään normaalissa hallitus—oppositio—järjestyksessä. Vasta sitten, kun hallitus on itse päättänyt, mitä se esittää, on mahdollisuus keskustelulle opposition kanssa olemassa.

Sen yhteydessä on hyvä muistaa, että Suomessa on yli 500 000 työtöntä. Raju rationalisointi jatkuu monilla toimialoilla: pankeissa, kaupassa ja kotimarkkinatoiminnassa. Tällaisessa tilanteessa on kannettava huolta kaikkien suomalaisten työllisyydestä. Näin on myös valmistettava esitykset siitä, miten käytetään EU:n mahdollisuuksia ja rakennerahastoja työllisyyden parantamiseen.

Maatalouden kansalliset tukitoimet on mitoitettava siten, että niistä aiheutuvia kustannuksia voidaan nopeasti vähentää. Tämä on välttämätöntä myös valtiontalouden kannalta. Elintarvikkeiden hintojen alentamiseen on tässä mahdollisuuksia. Ne pitää myös varmistaa.

Jos halutaan, että tästä syntyy kansallinen yhteisymmärrys, mennään oikeassa marssijärjestyksessä. Kun hallitus on pannut omat rivinsä kuntoon, sitten on hyvä aika keskustella.

Ed. Kempainen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Zyskiewicz: Arvoisa rouva puhemies! Pääministeri Aho korosti, että tärkeitä on antaa kansalaisille realistinen kuva EU-jäsenratkaisun merkityksestä. Tätä realistista, laaja-alaista ja monipuolista kuvaa todella kaivataan. Maatalouden ongelmat, jotka nyt ovat olleet päälinjaisina sen vuoksi, että ne ovat olleet neuvottelujen loppusuoralla kiistakysymys, eivät saa hämärtää kokonaiskuvaa EU-jäsenyyden merkityksestä. Kyseessä on historiallinen ratkai-

su, joka merkitsee suomalaisille, Suomelle mahdollisuutta olla vaikuttamassa täydellä painolla Euroopassa, merkitsee vahvistusta meidän kansantaloudellemme, sitä kautta myös työllisyydelle, merkitsee mahdollisuutta ylläpitää ja kehittää meidän korkeatasoista sosiaaliturvaamme. EU-jäsenyydellä olisi myös merkittävä turvallisuuspoliittinen ulottuvuutensa.

Niillä kansallisilla toimilla, joita nyt valmistellaan maatalouden osalta ennen kaikkea, on pyrittävä turvaamaan se, että myös niillä alueilla maassamme voi jatkua elinvoimainen maatalous, jotka alueet eivät ole Euroopan unionin erityisen tuen piirissä. Nämä ovat alueita, joilla luontaiset edellytykset maatalouden harjoittamiselle ovat kaikkein parhaat.

Olen hämmästynyt ed. Lipposen asennoitumisesta kansallisten yhteisten toimien valmisteluun. Kyse on todellakin kansallisesta yhteisestä projektista, joka koskee niin meitä hallituspuolueissa kuin oppositiotakin. Toivoisin, ed. Lipponen, että teidän puolueenne olisi valmis aitoon ja vilpittömään yhteistyöhön tässä yhteydessä hallituksen kanssa eikä tuon kaltaiseen wait and see -asenteeseen kuin puheenvuoronne osoitti.

Ed. Helle: Arvoisa puhemies! Lehdistä olen havainnut, että muissa hakijamaissa hallitus on ollut hyvin ripeä tiedottamisessa. Meillä nyt on neljästä vuorokautta sopimuksesta. Nyt jätetään joitakin papereita pöydälle. Ei edes etukäteen ole selvitystä annettu edustajille. Näyttää siltä, että hallitus jatkaa tämäntapaista epä tiedottamista.

Odottaisin myös, että meillä olisi selkeästi nähtävissä vertailu siitä, mitkä olivat eduskuntakeskustelun pohjalta tehdyt tavoitteet, mikä on niiden toteutuma. Nyt vain yleisin sanoin näitä asioita pyöritetään.

Korostaisin hyvin vahvasti sitä, että kun puhutaan mahdollisen jäsenyyden toteutuessa kansallisista toimista, ei missään tapauksessa asiaa voi käsitellä vain maatalouspoliittisena, vain maatalousväestön elinolojen turvaamisena. Kuten keskustelussa on jo tullut esiin, meillä on yli 500 000 työtöntä. Tämän asian linjaamisen täytyy olla tiedossa, ennen kuin ruvetaan tekemään päätöksiä näistä asioista.

Meillä pitää olla tiedossa myös, miten suomalaiset puolueet tulevat suhtautumaan jatkossa pohjoismaiseen yhteisvastuuseen ja tasa-arvoon perustuvaan yhteiskuntamalliin. Ne kokemukset, joita meillä nyt parilta kolmelta viime vuodelta on, ovat tämän suhteen erittäin varoittavia.

On hyvin paljon esimerkkejä siitä, että ns. eurooppalaistumisen ohessa tehdään tietoisesti tämäntapaista politiikkaa, murennetaan sitä toimivaa yhteisvastuuta, joka meillä yhteiskunnassa on ollut. Hyvin puutteellisena pidän myös ...

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Pääministeri A h o : Arvoisa rouva puhemies! Haluaisin tässä yhteydessä puuttua ed. Lipposen kysymykseen siitä, onko hallitus hyväksynyt sopimuksen vai ei. Hallitus ei ole voinut liittymissopimusta hyväksyä, koska sitä ei ole vielä olemassa. Me olemme hyväksyneet neuvottelutuloksen, jonka neuvottelutuloksen tekemiseen on annettu neuvottelijoille valtuudet, mutta varsinainen liittymissopimus viimeistellään nyt tehdyn poliittisen ratkaisun pohjalta toivottavasti ensi viikolla.

Mitä tulee näiden kansallisten toimien valmisteluun, on tietenkin mahdollista se, että hallitus valmistelee ne itse ja oppositio ottaa myöhemmin niihin kantaa. Mutta olen vakuuttunut siitä, että näiden asioiden tulevan etenemisen kannalta olisi viisasta se, että yritettäisiin näitäkin kysymyksiä hoitaa alusta pitäen laajalla yhteisymmärryksellä välttämällä poliittista vastakkainasettelua.

Kolmanneksi, arvoisa puhemies, haluaisin vielä puuttua keskusteluun maataloudesta. Minusta ei ole tarpeen oikeastaan edes puhua tässä yhteydessä maataloudesta vaan suomalaisesta elintarviketaloudesta. Jos elintarviketalous ei tässä tilanteessa kestä, siitä aiheutuu hyvinvointitappioita, jotka koituvat koko kansakunnan vahingoksi. Meidän kaikkien yhteinen etu on huolehtia siitä, että elintarviketalousketju selviytyy tästä mahdollisimman hyvin. Jos emme siinä onnistu, ensimmäinen kärsijä on elintarviketeollisuuden työläinen.

Ministeri S a l o l a i n e n : Arvoisa puhemies! Haluaisin puuttua maatalouden kotimaiseen tukeen, koska mielestäni keskustelussa on ollut hieman vääriä painotuksia. Ne on syytä oikaista.

Ensinnäkin on aivan luonnollista, että me tarvitsemme sellaisen kotimaisen paketin, joka täydentää sitä tukea, joka tulee pohjaksi ja johon rahat saadaan EU:lta. Siis tämä on täysin välttämätön ja luonnollinen asia.

Toinen seikka on se, että maataloutta joudutaan Suomessa tietenkin harjoittamaan niitten kiintiöitten puitteissa ja sen viljelypinta-alan

puitteissa, joka on määritelty sopimuksessa, toisin sanoen se asettaa tälle kansalliselle tuelle tiettyjä rajoituksia, jotka on erittäin tärkeitä huomata.

Kolmas seikka on se, että kotimaisen tuen muodot on tietenkin myös hyväksyttävä EU:n komissiossa. Ei ole mitenkään mahdollista, että me jaamme kotimaista tukea, joka ei olisi EU:n hyväksymää tukea. Tämä tarkoittaa sitä, että nämä tuet eivät voi olla sellaisia, että ne vääristävät kilpailua, koska EU ei tule missään tapauksessa sallimaan sen kaltaista kotimaista tukipakettia, joka vääristää maataloustuotteitten aidon kilpailun yhteismarkkinoitten toteutuessa. Mielestäni on äärettömän tärkeitä, että tämä huomata.

Eräs seikka, jonka haluan vielä oikaista: Useissa keskustelupuheenvuoroissa, ei välttämättä eduskunnassa mutta julkisuudessa, on sellainen väärinkäsitys, että Suomi ei saisi koko maatalousalueelleen ja koko valtioalueelleen maatalouden tukea. Tosiasia on se, että Suomi saa koko maantieteelliselle alueelleen maatalouden tukea. Se vain erään tukimuodon osalta puuttuu eteläisimmästä Suomesta, mikä täytyy kompensoida kotimaisin toimenpitein ja maksaa noin karkeasti 70 miljoonaa markkaa vuodessa. Koko Suomen alue saa sitä.

Mitä tulee oikean tiedon jakamiseen, 14.3. julkistetaan selvitykset, joiden tarkoituksena on osoittaa, mitä olisivat jäsenyydessä olemisen ja toisaalta ei-olemisen väliset erot.

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. Lipponen: Arvoisa puhemies! Kiitän pääministeriä selkeästä ilmoituksesta siitä, että hallitus hyväksyy neuvottelutuloksen. Siitä todellakin on ollut pääministerin omien puheiden perusteella epäselvyyttä.

Jatkovalmistelussa tarvitaan ensinnäkin täydellistä selvitystä siitä, mikä on neuvottelutulos. Tarvitaan perusteellisia laskelmia, jotka ovat kaikkien tarkistettavissa. Siihen voitaisiin käyttää esimerkiksi tulopolitiittisen selvitystoimikunnan tapaista menettelyä, jolloin laskelmat ovat todella tarkistettavissa. Mutta hallituksen on itse valmisteltava nämä asiat. Kun te ette halunneet meidän kanssamme neuvotella neuvottelutavoitteista syksyllä, niin alkää nyt tulko meitä hakemaan apuun tekemään teidän töitänne. Tehkää ensin päätökset siitä, mitä te haluatte, ja sitten on kyllä mahdollista keskustella. Ei tämä ole sen

vaikeampaa. Ei tehdä tästä liian monimutkaista prosessia. Ei tässä mitään piirileikkejä ja erilaisia jamboreita tarvita, vaan selkeätä menettelyä parlamentarismin tapaan.

Ed. Moilanen: Arvoisa rouva puhemies! Kansanäänestys EU-kysymyksestä on syyskuussa, ja kansalaiset lausuvat silloin kantansa eräseen kansallisen historiamme tärkeimpään asiaan. Kannanoton perustaksi tarvitaan tietoa jäsenyyden eduista ja haitoista sekä myös ulkopuolelle jäämisen eduista ja haitoista. Nyt kuulimme, että tällainen raportti tulee 14.3. Kysyisin jo tässä vaiheessa:

Mitkä ovat ne konkreettiset kansantaloudelliset hyödyt, jotka maamme jäsenyyden myötä saavuttaa, kun otetaan huomioon se, että EU-jäsenyyden myötä verotulomme vähenevät huomattavasti ja valtion budjettiin tulee entistä suurempi vaje? Silloin tulee olla joitakin merkittäviä konkreettisia tekijöitä, jotka elävöittävät meidän kansantalouttamme niin, että tämä gappi täytetään. Mitkä ovat nämä tekijät, koska niitä ei ole tähän mennessä ainakaan pystytty konkreettisesti, uskottavasti ja perustellusti osoittamaan?

Aivan elintärkeätä on, että tämä useiden miljardien markkojen vaje jotenkin katetaan, kun tiedetään, että mm. jo alkoholipolitiikan osalta se vaje on 5—6 miljardia markkaa. Myös monissa maksuissa tulee sama asia ja verotuksen osalla myös muualla käy näin. Mitkä ovat konkreettiset kansantaloudelliset hyödyt?

Ministeri Salolainen: Arvoisa puhemies! Tuohon kysymykseen on äärettömän vaikeata vastata, samoin kuin siihen kysymykseen, mitkä ovat vaikutukset, jos jäämme ulkopuolelle. Mutta haluan nyt muutamia pääkohtia tässä todeta niistä vaikutuksista, joita mielestäni on siitä, että olemme mukana.

Jos me olemme normaalina toimijana euroopalaisilla markkinoilla, se merkitsee sitä, että Suomi on mielekkäämpi ja uskottavampi investointikohde, mielekkäämpi kansainvälinen partneri muille maille, ja se toimii silloin myös uskottavasti ja täsmällisesti samojen pelisääntöjen kuin muut markkinoilla olijat, eli kilpailusäännöt, valtiontukisäännöt ja julkiset hankinnat toteutetaan samojen pelisääntöjen mukaisesti kuin muissa maissa. Tämä merkitsee uskottavuutta, uskottavuuden lisääntymistä, ja mahdollistaa meille paremman kansainvälisen aseman.

Mitä tulee muihin näkökohtiin, me saamme kehitysvaroja rakennepolitiikkaan ja aluepoli-

tiikkaan ja sillä tavalla voimme saada myös uutta panostusta meidän talouselämäämme.

Eräs näkökohta, jota ei sovi unohtaa, on se, että meille tulee Suomeen aito kilpailutalous myös sellaisille alueille, jotka tähän asti ovat olleet suljettuja, kuten esimerkiksi elintarvikesektori. Se tarkoittaa sitä, että kun me saamme toisaalta tuetuksi sen, että meidän maataloussektorimme toimii samoilla olosuhteilla, siis alkutuotanto, kuin muualla Euroopassa, niin tämä gappi täytyy täyttää, ja sen lisäksi elintarviketeollisuus joutuu toimimaan normaalien kilpailuolosuhteiden puitteissa. Tällä tavalla siellä tapahtuu myös kustannusten säästöjä ja järjeistämistä.

Ed. S-L. Anttila: Arvoisa rouva puhemies! Kun pääministeri esitteli eduskunnalle jäsenyyshakemuksen jättämistä koskevan tiedonannon 16.3.92, niin siinä tiedonannossa hallitus lupasi omin kansallisin toimin myös edistää Suomen maatalouden kilpailukykyä mm. verotuksellisin toimin. Nyt olisin mielellään kuullut siitä, aikooko hallitus liittää tähän kotimaiseen pakettiin myös nämä omat sopeutustoimet, joita silloin tiedonannon yhteydessä luvattiin.

Toisena esittäisin kysymyksen oikeusministerille koskien kansanäänestystä. Jos tiedän oikein, niin aiotaan äänestyslipussa kysyä "kyllä" vai "ei". Eikö olisi syytä kysyä "EU-jäsenyys" vai "Eta-sopimus", jolloin ihmisillä olisi valinnanmahdollisuus kahden vaihtoehdon välillä? Silloin olisi toinen vaihtoehto siinä näkyvillä. Minusta tämä olisi äänestäjille paljon selkeämpää kuin antaa vastaus "kyllä" tai "ei", koska silloin jää kokonaan huomaamatta, että mahdollista on myös Eta-sopimuksen kautta integroitua niin kuin olemme integroituneet.

Lopuksi hämmästelen minäkin ed. Lipposen puheenvuoroa siinä mielessä, että se ei lupaa kovin hyvää, koska ainakin itse koen, että jos yleensä Suomi aikoo integroitua, se edellyttää ensisijaisesti kansallista yksituumaisuutta. Tässä kysymyksessä nyt jos missä sitä tarvitaan. Kyllä minusta silloin pallo on pitkälti sosialidemokraateilla itsellään. Minkä tien valitsette?

Oikeusministeri P o k k a: Arvoisa rouva puhemies! Kansanäänestyskohtaan vastaan, että meillä on perustuslain säännös, jonka pohjalta kansanäänestyksiä Suomessa voidaan järjestää. Kysymys, joka tässä tapauksessa Euroopan unionin jäsenyydestä Suomen kansalle esitetään, on pakko pelkistää, eli hyväksytäänkö se sopimus, joka on neuvoteltu, vai ei.

Tähänhän liittyy 10 miljoonan markan määräraha, joka on tarkoitus jakaa tasapuolisesti sekä kannattajille että vastustajille, jolloin ei-vaihtoehdon kannattajat voivat perustella, mikä tämä vaihtoehto on, josta ed. S-L. Anttila aivan oikein kertoi, että sehän on käytännössä Eta-sopimuksen varaan jääminen.

Ed. H a a v i s t o: Arvoisa puhemies! Haluan puuttua ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan, jota pääministerikin piti yhtenä keskeisenä neuvottelualueena.

Nyt kansanäänestykseen valmistauduttaessa suomalaisille olisi varmasti aika tärkeää tietää, mitä tapahtuu silloin vuonna 96, kun me siihen asti voimme olla sotilaallisesti liittoutumattomia ja puolustaa itse itseämme. Minkälaisia suunnitelmia hallituksella on sitä vuotta ajatellen tai niillä puoluejohtajilla, jotka nyt istuvat keskeisillä paikoilla hallituksessa?

Tähän asti näyttö Suomen linjasta on ollut vähän sekoileva: milloin on menty Nacciin huomaamatta ja milloin on oltu menossa rauhan-kumppanuuteenkin ehkä sitä enemmän ajattele-matta. Mitä takeita on siitä, että Suomen puolueettomuus on mahdollinen myös vuoden 96 jälkeen?

Toinen asia, johon haluan kiinnittää huomiota, ovat maatalous- ja aluetuet ja ympäristötuet. Suomalaisia varmasti kiinnostaa myös, minkälaista laadullista kehitystä näiden tukien avulla saadaan aikaan. Suomessa on pohjoisessa aika paljon teitä ja siltoja ja tällaista perinteistä infrastruktuuria. Mitä uusia hankkeita hallitus aikoo näillä tuilla käynnistää? Minkälainen visio hallituksella tässä mielessä on Suomen kehityksestä?

Ulkoasiainministeri H a a v i s t o: Arvoisa rouva puhemies! Ed. S-L. Anttila kysyi maatalouden kansallisista sopeuttamistoimista. Niiden valmistelu on aloitettu, mutta ne ovat erittäin pahasti myöhässä.

Sitten ulko- ja turvallisuuspolitiikasta. Mehän olemme sitoutuneet olemaan mukana, kun EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa kehitetään. Tämän kohdan hyväksymisen yhteydessä annettiin yhteinen julkilausuma, jossa todetaan ensinnäkin se, mitä me sanoimme omassa avauslausunnossamme, että Suomen lähtökohtana on sotilaallinen liittoutumattomuus ja oma uskottava puolustus. Lisäksi todetaan, että me olemme rakentavasti mukana silloin, kun Euroopan unioni kehittää ulko- ja turvallisuuspolitiikkaansa. Unionin piirissä on tällä hetkellä hyvin erilaisia

käsityksiä siitä, millä tavalla sitä kehitetään. Minulla on se käsitys, että me voimme pitää linjastamme erittäin pitkälle kiinni.

Ed. Haavistolle toteaisin edelleen, että Euroopan unionin ympäristötuki mahdollistaa ainakin osittain erittäin mielenkiintoista laadullista kehitystä maataloudessa.

Pääministeri A h o : Arvoisa puhemies! Vielä palaisin ed. Moilasen kysymykseen, jossa hän tiedusteli, minkälaisia hyötyjä jäsenyydestä voisi tulla. Monien hyötyjen laskeminen on tietysti vielä lähipäivien ja -viikkojenkin asia sen jälkeen, kun nyt tiedetään liittymisen ehdot paljon aikaisempaa täsmällisemmin. Yksi asia on kuitenkin selvä eli se, että kun onnistuimme kuitenkin kohtuullisesti sekä maatalous- että alue- ja rakennepoliittisissa tavoitteissamme, näyttää todelta siltä, että Suomesta tulee ainakin alkuvaiheessa, mahdollisesti pidemminkin päälle, nettohyötyjä EU-jäsenyydestä, mikäli katsotaan jäsenmaksuamme. Se on mahdollista vain ja ainoastaan siitä syystä, että saamme maatalouspoliittisen tuen kautta runsaat 3 miljardia ja alue- ja rakennepoliittisen tuen kautta runsaat 2 miljardia markkaa. Näiden tavoitteiden onnistumisesta riippuu ja riippui aivan ratkaisevasti se, minkälaiseksi lasku suomalaiselle veronmaksajalle muotoutuu.

Mitä tulee mahdollisiin verotulomenetyksiin, ne ovat sisäisiä asioitamme ja meidän täytyy ne valtiontalouden sisällä pystyä hoitamaan.

Lopuksi, arvoisa puhemies, puuttuisin vielä lyhyesti ed. Haaviston esittämään kysymykseen ulko- ja turvallisuuspolitiikasta. Minusta on hyvin olennaista nyt huomata, että me esitimme omassa positiossamme Euroopan unionille harjoittamamme ulko- ja turvallisuuspolitiikan perusteet, ne lähtökohdat, joista käsin lähdimme tavoittelemaan Euroopan unionin jäsenyyttä, ja nämä lähtökohdat tulivat hyväksytyiksi. Niiden pohjalta myös osallistumme vuonna 96 järjestettävään hallitusten väliseen konferenssiin, mikäli olemme vuonna 96 Euroopan unionin jäsen.

Ed. E n e s t a m : Arvoisa rouva puhemies! Ilmoituksessaan herra pääministeri toteaa elintarviketeollisuuden tarvitsemasta kansallisesta tuesta, ettei ole kyse uusien veromarkkojen käyttämisestä elintarviketalouden hyväksi, vaan entisten kohdentamisesta uudelleen. Kysyisin arviota siitä, tarvitaanko nykyiseen verrattuna vähemmän, yhtä paljon vai enemmän veromarkkoja.

Pääministeri A h o : Arvoisa puhemies! Kun tämä on tullut monessa puheenvuorossa esille, vastaan siihen välittömästi. Mainitsin puheessani, että siirtymäkauden ja siirtymävaiheen jälkeen, jolloin välitön hintasopeutus tapahtuu ja on tapahtunut, käsitykseni mukaan voimme selviytyä vallan hyvin suuntaamalla nykyisiä maatalouden tukeen käytettyjä veromarkkoja uudelleen.

Meillä on käytettävissämme hintapoliittiseen tukeen tänä vuonna noin 4 miljardia markkaa, alkutuotevähennykseen samoin noin 4 miljardia markkaa ja lisäksi maataloustuotteiden vientitukeen, josta tosin viljelijät maksavat enemmän kuin puolet, runsaat 2 miljardia markkaa. Näillä elementeillä voidaan kyllä huolehtia siitä, että suomalaisen elintarviketalouden kilpailukyky säilyy. Se on poliittisen tahdon kysymys.

Se, mitä haluaisin, arvoisa puhemies, lopuksi vielä korostaa, on, että tämä ei ole mikään tahansa pieni päiväperhonen, jonka ympärillä voidaan käydä pientä poliittista väittelyä ja kiistelyä, vaan tämä on suuri kansallinen ratkaisu, jonka hoitaminen onnistuu ainoastaan niin, että päiväkohdaiset pienet kysymykset työnnetään sivuun.

Ministeri S a l o l a i n e n : Arvoisa puhemies! Koska elintarviketaloudesta käydään varsin huomattavaa ja laajaa keskustelua, niin tähän kärkeen on syytä todeta eräs seikka. Nimittäin ensimmäinen vuosi, jolloin siirrytään suoraan hintasopeutukseen, tulee olemaan kaikkein vaikein. Sehän johtuu siitä, että siinä tulee erilaisia varastojen aliarvostuksia, teollisuuden rakennesopeutuksia, joihin osittain saadaan varoja myös EU:sta tämän neuvottelutuloksen pohjalta. Me olemme arvioineet, että me saamme noin 1,1 miljardia markkaa ensimmäisenä vuonna käyttöön tämän kaltaisiin tarkoituksiin, ja tämä summa vähenee siirtymäkauden aikana, kunnes sopeutuminen on tapahtunut. Mutta oleellista on, että ensimmäinen vuosi on siinä kaikkein vaikein, siirtymävaihe. Sitä varten on myös suojauseke olemassa, ettei tule mitään markkinahäiriöitä. Me voimme suojata markkinoitamme siten, että jos tulee voimakkaita tuontihyökkäyksiä, niin niitä voidaan kontrolloida.

Ed. M ä k i p ä ä : Arvoisa puhemies! Ensinnä on todettava, että hallitus on selkeästi yksimielinen ja tyytyväinen tähän liittymispäätöksen sisältöön. Sitä vastoin SMP:n eduskuntaryhmä ei voi tyytyä, niin kuin pääministeri Aho mainitsi, päiväperhosen epämääräiseen unelmaan, vaan

me katsomme, että tässä tulee suomalaiselle hyvin paljon maksettavaa.

Ensinnä hän mainitsi, että Suomi on jäsenyydestä nettosaaja, ja edelleen hän mainitsi, että kun kansanäänestys lähenee, meidän pitäisi saada realistista tietoa. Ainakin näin päättäjänä olisin tässä vaiheessa halunnut myös realistista tietoa siitä, mikä on valtiontaloudellinen lopullinen tilanne. Minä uskon, että kyllä teidän nyt pitäisi jo tietää, montako miljardia markkaa joudutaan kansallisella tasolla veromarkkoja antamaan sen vuoksi, että liittymme EU:n jäseneksi.

Edelleen on myös puhuttu, että mahdollinen jäsenyys toisi investointeja Suomeen. Olisin halunnut myös tietää, montako miljardia markkaa joudumme maksamaan sanasta "imago", jota paljon on käytetty. Ainakin päinvastoin muissa Euroopan EU-maissa työttömyys on entisestään lisääntynyt.

Toivoisin, että puhuisimme valtiontalouden kokonaistilanteesta, ei vain siitä, että olemme nettosaajia EU:n pussista. Se ei ole totta, vaan pitäisi puhua realistisista asioista ja miten ne vaikuttavat suomalaiseen veronmaksajaan lopullisesti.

Ed. S a s i : Arvoisa puhemies! Kiitän pääministeri Ahoa siitä, että hän täällä selvästi totesi, että hallitus on hyväksynyt neuvottelutuloksen ja tältä osin asia EU:n kanssa on selvä.

Haluan kuitenkin korostaa, että olisi tärkeää, että hallitus informaatioissaan korostaisi sopimuksen keskeisiä osia ja ottaisi tässä suhteessa hieman oppia Ruotsista ja sen hallituksen toiminnasta. Korostan sitä, että EU-sopimus antaa Suomelle äänioikeuden Euroopassa, yhdenvertaiset vaikutusmahdollisuudet. Ja mitä Eta-sopimuksesta jää jäljelle, jos sen piiriin jäävät vain Suomi ja Islanti?

Tulisikin myös korostaa sitä, että Suomen turvallisuuspoliittinen asema selvästi tässä ratkaisussa paranee ja elinkeinoelämämme kansallinen kilpailukyky paranee sitä kautta, että voimme saada enemmän investointeja. Korkotaso tulee todennäköisesti olemaan pysyvästi alhaisempi kuin EU:n ulkopuolella ollessa.

Haluan myös korostaa sitä, että hallituksen tulisi selvästi nyt keskittyä myös taantuviin teollisuuspaikkakuntiin, korostaa niitä etuja, joita EU:n tuki taantuville teollisuuspaikkakunnille ja myös työttömyydelle antaa. Haluan korostaa sitä, että näihin kohteisiin on riitettävä myös rahoja ja maatalousvarat eivät saa syödä näitä varoja.

Olen hyvin pahoillani siitä, että SDP:n puheenjohtaja Paavo Lipponen mielestäni kiukuteli salissa, kun hän totesi, että SDP ei halua olla mukana neuvottelemassa. Mielestäni EU-kysymys on niin tärkeä kysymys, että siinä tulee pyrkiä kansalliseen konsensukseen mahdollisimman laajalla pohjalla. Jos oppositiolle annetaan mahdollisuus vaikuttaa, miksei se käyttäisi vaikuttamismahdollisuutta hyväkseen ja myös samalla kantaisi vastuuta niistä ratkaisuista, joita yhdessä tehdään.

Ystävilleni keskustassa haluan todeta, erityisesti ed. S-L. Anttilalle, että nyt ei ole enää minikään jälkilypsyn paikka. Eiköhän tässä ole jo ratkaisua riittävästi jälkilypsetty.

Pääministeri A h o : Arvoisa puhemies! Mitä tulee tapaan, jolla Suomessa ratkaisua on käsitelty, me emme todellakaan ole hyppineet ilmaan ja heitelleet hattujamme ilmaan ratkaisun jälkeen, koska tiedämme, että jäsenyyteen sisältyy paitsi paljon mahdollisuuksia myös erittäin paljon sopeutumisongelmia. Olen vakuuttunut siitä, että Suomen kansa ja suomalaiset ihmiset luottavat paljon enemmän tähän ratkaisuun, jos kerromme avoimesti jäsenyyteen liittyvät sekä edut että haitat. Luulen, että suomalaiset ovat tältä osin varsin hyvin jo nyt valistuneita. Pyrimme omalta osaltamme huolehtimaan siitä, että tietoja on käytettävissä. Mutta tietoja annetaan vain silloin, kun ne ovat luotettavalla pohjalla, ja koko ajan uutta tietoa saadaan lähipäivienkin aikana.

Mitä tulee pakettiin, jota kansallisten toimien osalta tarvitaan jatkossa, sehän koostuu oikeastaan kahdesta asiasta.

Ensinnäkin osa EU:sta tulevasta tuesta, mm. alue- ja rakennepoliittisesta tuesta, edellyttää myös omaa panostametta. Jotta saisimme EU-tukea, meidän on käytettävä myös omia voimavarojamme näihin hankkeisiin. Siksi me tarvitsemme sekä maatalouden että alue- ja rakennepoliitiikan puolella selkeitä ohjelmia, miten aiomme näitä voimavaroja käyttää. Tämä koskee myös maataloutta siltä osin, kuin on esimerkiksi kysymys ympäristötuesta, joka täällä oli esillä.

Mitä tulee muutoin maataloustukeen ja kansalliseen ratkaisuun, se ei ole mikään uusi asia, vaan se on asia, joka tulee suoraan siitä lähtökohdasta, jonka pohjalta neuvotteluihin lähdettiin, että me turvaamme kansallisen elintarviketuotannon edellytykset. Kun EU-ratkaisu on nyt tiedossa, paljonko sen avulla tästä turvaamisesta voidaan hoitaa, loppu on hoidettava kansallisin varoin. Mutta kuten sanoin, pysyvä tukijärjestel-

mä voidaan hoitaa nykyisillä voimavaroilla hyvinkin helposti niitä uudelleen kohdentamalla, niitä uudelleen käyttämällä. Siis ei ole kysymystä uusista asioista, vaan sen päätöksen loppuun saattamisesta yhteisesti, joka yhteisesti eduskunnassa 92 maaliskuussa tehtiin.

Ed. H a l o n e n : Arvoisa puhemies! Ellen ole käsittänyt hieman väärin, olen ymmärtänyt, että kysymys ei ole niinkään nykyisten veromarkkojen käyttämisestä uudella tavoin elintarviketalouden hyväksi tulevaisuudessa, vaan sen päätöksen loppuun viemistä. Vaikka en usein päivälehtiin viittaakaan, niin arvoisan pääministerin puoluetoveri, entinen ulkoministeri Väyrynen ainakin tämän päivän päivälehdissä on antanut haastattelua siitä, että hänen mielestään EU-ratkaisu tuottaisi lisää kustannuksia. Onko Väyrynen siis väärässä vai oikeassa, vai onko tässä jokin salattu totuus olemassa näiden välillä?

Kun tämä nyt kaikesta huolimatta ei ole vain kansainvälinen maataloustuloratkaisu, olisin kysynyt myös Emu-kriteerien aikataulua Suomen osalta. Sehän on näyttänyt olevan nykyistenkin jäsenmaitten osalta jossain määrin hankala ja joustava. Mutta mikä on Suomen hallituksen tavoiteaikataulu omalta osaltaan, mitä se merkitsee, ja millä tavoin se on otettu huomioon tulevien vuosien budjettitarkastelussa? Erityisesti olisin kiinnostunut sosiaali- ja terveysministeriön pääluokasta.

Pääministeri A h o : Arvoisa puhemies! Haluan vielä jatkaa keskustelua, mitä maatalouden kohdalla tapahtuu. Toistan, mitä sanoin puheesani: Siirtymäkauden jälkeen on selvää, että me pystymme hoitamaan nykyisten resurssien puitteissa hyvinkin sen. Nyt on parempi, ettemme esitä mitään tarkkoja lukuja, kuinka paljon siihen tarvitaan, koska meidän on nyt syytä käydä huolellisesti lävitse, minkälaiset vaikutukset saamme aikaan EU:n kautta tulevalle rahoituksella. Mielestäni on hyvin selvää, että nykyiset voimavarat hyvin riittävät. Siirtymäaikana me tarvitsemme ilmeisesti lisää panostusta, nimenomaan ensimmäisen vuoden aikana, jolloin hintasopeutus tulee tapahtumaan.

Haluan toistaa vielä sen, että minusta ei ole nyt viisasta, että alamme nokitella tällä kysymyksellä niin, että jotenkin maatalouden kysymys olisi tässä jokin maatalouspoliittinen asia. Se on kansallinen kysymys aivan samoin kuin vuonna 1973, kun EC-vapaakauppasopimusta tehtiin, jolla ulotettiin vapaakauppa koskemaan teolli-

suustuotteita. Silloin täällä säädettiin suojalakeja, jotka lähtivät liikkeelle silloin sosialidemokraattien piiristä. (Ed. Louekoski: Paljonko maksoi?) Ehto, saanko toistaa, ehto sille, että voitiin EC-vapaakauppasopimus hyväksyä, oli se, että tietyt suojalait saadaan aikaan, jotta me olimme valmiit kohtaamaan tavaroiden vapaan kaupan. Nyt on kysymys siitä, että ulotetaan vapaakauppa myös elintarvikkeiden puolelle, ja se uhkaa tällä hetkellä paitsi maataloutta siitä riippuvaisia monia elinkeinoja, niiden työntekijöitä ja toimihenkilöitä. Ja niin kuin sanoin, kaikkien suurimmassa vaarassa, johtuen tästä välitörmästä sopeutuksesta, ovat elintarviketeollisuuden työntekijät ja toimihenkilöt. Mielestäni tästäkin syystä meillä täytyy olla yhteinen intressi hoitaa tämä asia täällä hyvin. Se ei ole vain viljelijöiden asia, se ei ole vain maaseudun asia, vaan se on jokaisen suomalaisen yhteinen asia.

Ministeri S a l o l a i n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Halonen kysyi Emu-asioista. Tässä neuvotteluprosessissahan Emu on oikeastaan mukana vain sillä tavalla nyt jäljellä olevana aikana, että on syntynyt EU:n sisällä keskustelua siitä, miten uusiin jäseniin suhtaudutaan ja laske-taanko ne mukaan tähän sisäiseen järjestelyyn vai ei. Espanja lähinnä on nostanut tämän kysymyksen esille. Me emme ole siihen halunneet sotkeutua, koska olemme katsoneet, että se on sisäinen asia, mutta lähdemme siitä, että meidän täytyy ottaa huomioon kuten nykyisetkin jäsenmaat, se on peruslähtökohta.

Mitä näihin kriteereihin tulee, on aivan totta, että siitä meidän tulee kantaa huolta, koska jos me esimerkiksi velkaannumme liikaa, me emme täytä Emu-kriteereitä. Tällä tavalla Suomen valtiontalouden järkevä hoito on äärettömän välttämätöntä, jos aiomme pysyä siinä vitjassa mukana.

Mitä yleensä aikatauluun tulee, siinä ei ole mitään uutta todettavissa. On edelleenkin epätie-toista täsmällisesti, aikooko EU toteuttaa yhteiseen rahaan siirtymiset ja nämä. Ne ovat sitten myöhempien aikojen ongelmia.

Vielä elintarviketaloudesta muutama sana. Mielestäni on päivänselvää, että pitemmällä tähtäyksellä Suomessa elintarvikkeiden hinnat laskevat. Se on päivänselvää. Se johtuu siitä, että siirrytään hintasopeutukseen ja kilpailu toteutuu toisella tavalla. Tämä on aivan varma asia. Mutta meillä tulee olemaan kyllä aika vaikea vaihtumisyöhyke ja siinä ainakin yksi vuosi, ellei vähän enemmän. Ruotsissa saatiin aika hyviä

kokemuksia tästä siirtymisestä, ehkä pelättiin vähän liikaakin sitä. Mutta nyt jälkeensä he ovat todenneet, että se oli hyvä tehdä kuitenkin jo aikaisemmin. Uskoisin, että tämä meilläkin menee. Kun yhden vuoden aikana vähän tulee ensin ongelmia, sitten asettuu paikalleen.

Ed. Andersson: Arvoisa puhemies! Olen samaa mieltä pääministerin kanssa, kun hän sanoi, että ei pitäisi nyt puhua pienistä päiväperhosista, vaan että tämä on erittäin suuri asia, joka koskee koko Suomen kohtaloa. Siitä syystä juuri pitäisi puhua kaikkein tärkeimmistä asioista ja myös antaa niistä selvityksiä ja informaatiota. Hallitus ei ole antanut minkäänlaista informaatiota esimerkiksi koko Emu-asiasta, mitä vaikuttaa meidän sitoutumisemme siihen. Ministeri Salolainen kantoi huolta siitä, että me emme täytä Emu-kriteereitä. Me tiedämme, mihin tämä talouspoliittinen linja on johtanut Suomessa, jättämiseen työttömyyteen. Eikö tätä pitäisi nyt problematisoida ja miettiä, miten Emuun sitoutuminen vaikuttaa meidän omaan talouspoliittiseen linjauksemme ja omaan työllisyyspolitiikkaamme? Onko meillä sitten enää kansallisia keinoja vaikuttaa työllisyyteen myönteisesti EU:n jäsenenä?

Tätä keskustelua käydään esimerkiksi Ruotsissa erittäin vilkkaasti ja avoimesti, koska siellä on julkistettu näistä asioista hyvin seikkaperäisiä selvityksiä. Jostakin syystä tämä hallitus on valinnut sen linjan, että näitä selvityksiä ei julkisteta. Se on hyvin epädemokraattista ja jotenkin kansalaisten halveksuntaa, kun näitä asioita ei tuoda selvästi esiin.

Sitten haluaisin kyllä tietää myös, koska hyvin vähän on puhuttu siitä, miten paljon esimerkiksi pois jäävät valmisteverot vaikuttavat. On puhuttu 15—16 miljardista, jotka jäävät pois, kun alkoholi-, tupakka-, ajoneuvo- ja muut verot häipyvät valtion kassasta. Miten näitä aiotaan kompensoida? Kuuluu huhuja hurjista sosiaalipuolen leikkauksista jo ensi vuoden budjetissa. Näitä pitäisi nyt ottaa pöydälle. Nämä ovat kohtalonkysymyksiä, missä koko meidän pohjoismainen hyvinvointimallimme on vaakalaudalla. Nyt valitaan se suunta.

Ed. O. Rehn: Rouva puhemies! Elintarviketalous on ollut pääosassa neuvotteluissa sen takia, että EU on maailman suurin alue- ja maatalouspoliittinen järjestö.

On samalla syytä korostaa sitä, että nyt on todellakin saavutettu kenties kymmenien vuo-

sien päähän ulottuva historiallinen ratkaisu, jolla on suuri turvallisuuspoliittinen merkitys Suomen kannalta. Toivonkin, että kun hallitus käynnistää valmistautumisen vuoden 1996 hallitusten väliseen konferenssiin, jossa päätetään Euroopan turvallisuuspolitiikan tulevasta suunnasta, hallitus asettaisi parlamentaarisen komitean selvittämään Euroopan turvallisuusasetelmaa ja ennen kaikkea Suomen turvallisuuspoliittisia vaihtoehtoja tulevassa Euroopassa.

Mitä tulee maatalouskysymyksiin, nyt olisi ainutkertainen tilaisuus saavuttaa kansallinen sopimus maatalouspolitiikasta senkin vuoksi, että Suomi tulee olemaan nettosaaja, ja senkin vuoksi, että rasitus veronmaksajille joka tapauksessa pitkällä tähtäyksellä vähenee. Tässä suhteessa on erittäin tervetullutta, että hallitus on ojentanut kättään SDP:lle ehdottamalla mahdollisuutta osallistua valmistautumiseen näiltä osin. Siinä mielessä on suorastaan yllättävää, että puheenjohtaja Lipponen ei ota vastaan tätä hallituksen tarjousta ja suorastaan tyrää sen. Meillä olisi nyt käsillä ainutkertainen tilaisuus maatalouspolitiikan historialliseen kompromissiin. Ei menetetä sitä eikä myöskään riskeerata Suomen liittymissopimusta Euroopan unioniin.

Ed. Jaakonsaari: Arvoisa puhemies! On aivan oikea se lähtökohta, että kansalaisille yritetään antaa mahdollisimman realistinen käsitys siitä, ketkä hyötyvät ja keiden osaksi kuuluu haittojen kohtaaminen EU-prosessissa.

Sosialidemokraatit ovat ilmoittaneet kaikissa vaiheissa, että maanviljelijää ei jätetä yksin, viljelijää ei jätetä yksin. Mutta samalla olemme ilmoittaneet sen, että mihinkään ylikompensaatioon, mihinkään maatalouden vanhentuneiden rakenteiden ikuisiksi betonoimiseen emme suostu, viitaten myös tasavallan presidentin Mauno Koiviston eduskunnassa pitämään puheeseen. Siksi on ollut erittäin surullista ja antaa huonon kuvan mahdollisesta kansallisesta yhteisymmärryksestä, että pääministeri Aho ei täällä yhtään kertaa suostu sanomaan edes tavoitteeksi sitä, että maatalouden rasituksia suomalaisilta veronmaksajilta edes tulevaisuudessa vähennetään. Täällä koko ajan puhutaan, että siirtymäkautena käytetään lisävaroja ja tulevaisuudessa nyt käytettävät verovarot käytetään ainoastaan uudella tavalla.

Muutenkin, missä on ympäristöministeri Pietikäinen. Hän on joutunut suhteettomaan puserukseen hallituksessa esimerkiksi sen suhteen,

että ympäristönsuojeluun valmentautumisessa EY-prosessissa esimerkiksi rantalakia säätämällä ei ole päästy hallituksessa eteenpäin. Missä on ympäristöministeri Pietikäinen, ja voiko joku vastata rantalain puolesta?

Pääministeri A h o : Arvoisa puhemies! Yhdyn täysin siihen, mitä ed. Andersson sanoi, että pitäisi todella keskittyä tähän isoon linjaan ja keskustella mm. niistä kysymyksistä, joita ed. Andersson otti esille, eli siihen, minkälaisia vaikutuksia meidän taloutemme rakenteisiin, turvallisuuteemme ja tulevaisuuteemme jäsenyydellä olisi. Minä en usko siihen, että Suomen kansantaloudella menisi huonommin, jos me täyttäisimme ne tavoitteet, jotka on asetettu Emu-kriteereissä. Jos saisimme alhaisen inflaation, jos pystymme pitämään huolta valtiontalouden alijäämästä ja pystymme ylipäänsä pitämään kansantaloutemme kilpailukyvyistä huolta, niin mielestäni se ei voi merkitä sitä, että asiat menisivät huonosti, vaan päinvastoin asiat ovat Suomessa menneet huonosti juuri siitä syystä, että me emme pystyneet 80-luvun lopulla pitämään huolta kilpailukyvyistämme. Inflaatio oli korkealla, ja kilpailukyvyyn menettämisen seurauksena myös julkinen talous alkoi mennä jyrkkään alamäkeen. Tässä mielessä minusta ei voida Emu-kriteerejä syyttää siitä, että ne aiheuttaisivat työttömyyttä, vaan siitä, että me emme ole pystyneet harjoittamaan kestäväää talouspolitiikkaa, on ollut seurauksena se, että olemme ajautuneet suurtyöttömyyteen.

Mitä valmisteveroihin tulee ja ylipäänsä verotutottoihin, ne ovat sisäisiä asioitamme. Sillä ei ole, ed. Andersson, tekemistä säästöjen kanssa, vaan kysymys on siitä, että jos joitakin veroja joudutaan menettämään, ne on korvattava joillakin muilla verotuloilla, ei siis säästöillä.

Edelleen ed. Jaakonsaarelle sanoisin, että se, miten me onnistumme maataloutta ja elintarviketaloutta koskevassa asiassa, on erittäin suuri kansallinen kysymys. Meidän metsäteollisuutemme nettovientitulot ovat suurin piirtein samaa luokkaa kuin se rahamäärä, jonka suomalaiset käyttävät elintarvikkeisiin. Jos me menettämme tästä markkinasta sanotaanko vaikkapa neljänneksen, se merkitsee suurta määrää lisää työttömiä, suurta määrää lisää hyvinvointitappioita, suurta määrää lisää valuuttamenoja, jotta tämä ruoka voitaisiin ostaa.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

E d. U k k o l a : Arvoisa puhemies! Ei uskoisi, että me keskustelemme Suomen kannalta ehkä vuosisadan tärkeimmästä sopimuksesta, kun on kuunnellut SDP:n puheenvuoroja. Jos todella halutaan, että tämä sopimus, EY-ratkaisu kansanäänestyksessä hylätään, niin kyllä se tällä menolla onnistuu. Olisi kuvitellut, että suurimman oppositiopuolueen johtajalla olisi jonkinlaista vastuuta, mutta ehkä on niin, että todellinen oppositiojohtaja ei istu tässä salissa vaan Mäntyniemessä.

Se mitä haluaisin sanoa, on, että tällä hetkellä ainakaan minä henkilökohtaisesti en pysty sanomaan, ovatko liittymissopimus maatalouden ja aluepolitiikan osalta sellaisia kuin esimerkiksi minä toivoisin. Mutta minun lähtökohtani EY-sopimuksen ratkaisulle ovatkin aivan toiset. Ne liittyvät, kuten ed. Olli Rehn edellä sanoi, turvallisuuteen ja siihen, että Suomi EY-ratkaisun myötä selkeästi sitoutuu Länsi-Eurooppaan ja sen edustamiin yhteiskunnallisiin ja demokraattisiin arvoihin. Toinen, mikä tässä ratkaisussa on minusta oleellinen, on se, että tällä tuodaan Suomelle se päättäväntä integraatioon ja Eurooppaan liittyvissä asioissa, jotka Eta-sopimuksella meiltä vietiin. Etassahan me sopeudumme, me emme vaikuta mitään, EY-ratkaisuihin me sentään vaikutamme yhdessä tai vaikutamme sillä tavalla, että vetollamme muiden Pohjoismaiden kanssa ja jonkun suuren EY-maan kanssa voimme estää sellaiset lainsäädännöt ja sellaisten lainsäädäntöjen voimaantulon Suomeen, joita me emme halua. Koska kysymys on todella tärkeästä asiasta ja sellaisesta asiasta, joka ei ole pelkästään kansanedustajien käsissä, niin tällä menolla SDP todella hylkää tämän sopimuksen, ja ehkä se teidän tarkoituksenne onkin.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

E d. S a a r i o : Rouva puhemies! Olin kovin huojentunut kuullessani pääministerin sanovan, että hallitus todella yksimielisesti on saadun neuvottelutuloksen takana. Se lupaa erinomaisen hyvää. Yhdyn myös siihen pääministerin esittämään näkemykseen, että tämä on suuri yhteinen kansallinen ponnistus.

Kun on kysymys tällaisesta, niin se tarkoittaa sitä, että mahdollisimman laajat kansalaispiirit pitäisi saada tätä asiaa tukemaan. Tässä tulee ensimmäinen mutta, sillä väistämättä on nähtävissä, että maatalouden osalta auki jäänyt kotimaisen tai kansallisen tuen suuruus epäilemättä

tulee hiertämään poliittisessa keskustelussa niin pitkään kuin eksakti tieto tästä puuttuu. Sanon ikään kuin ilmaisena neuvona hallitukselle, tosin hieman myöhään, että tämä asia olisi saattanut lähteä hieman helpommin eteenpäin, mikäli tästä tuesta olisi saatettu esittää jonkinlaisia arvioita etukäteen. Minä ymmärrän näin, että neuvottelutuloksen kokonaisuuteen liittyy myös se, millä tavoin suomalaiset veronmaksajat tulevat osallistumaan tämän rahoitukseen. Jos kohta Suomen valtio saattaa olla nettosaaja, niin toivoisin, että Suomen veronmaksaja ei olisi nettomaksaja, ettei kävisi niin, että alussa varat ovat veronmaksajan ja kokemus hallituksen ja lopussa olisi kaikki päinvastoin.

Arvoisa puhemies! Tarkoitukseni oli kiinnittää huomiota erääseen seikkaan, joka on ehkä jäänyt varsin vähälle sen suuri merkitys huomioon ottaen. Jos kerran Euroopan unionin liittymissopimus koskettaa kaikkia elämänaloja, olisi toivonut ja edellyttänyt, että ainakin jatkossa paneudutaan siihen, millä tavoin suomalainen kuluttaja oikeuksineen ja mahdolluuksineen tulee selviytymään uudessa avautuvassa Euroopassa. Tämä on kuluttajapolitiittisesti paljon laajempi kysymys kuin luullaankaan.

Ed. N i k u l a : Arvoisa puhemies! Pääministeri ilmoitti hallituksen sitoutuneen ja hyväksyneen neuvottelutuloksen. Siitä jäi tärkeä sana "yksimielisesti" pois. Olisin tiedustellut, onko se sana siinä.

Varsinaisesti haluaisin puuttua kansalliseen valmisteluun. Pidän sitä todella tärkeänä, niin kuin pääministeri totesi, ei pelkästään elintarviketuotannon osalta, vaan myös esimerkiksi tuen jakautumisen osalta ja siinä nimenomaan tutkimuksen ja kehittelyn suhteen. Myös alueelliset määrittelyt, joista pääministeri totesi, että ne jäävät auki vielä, ovat todella tärkeitä.

Hallitus on tarjonnut oppositiolle yhteistyömahdollisuuksia. Vihreät ovat aina olleet valmiit yhteistyöhön kansallisesti tärkeissä ratkaisuissa, niin myös tässä. Meidän kokemuksemme yhteistyöstä hallituksen kanssa eivät valitettavasti ole kovin hyvät. Niissä on ollut yleensä sanelun makua. Hallitus on kuunnellut, mutta ei ole tarttunut meidän esittämiimme vaihtoehtoihin. Tämä huono kokemus toivon mukaan jää taakse ja me voimme lähteä tässä aidosti valmistelemaan tasavertaisesti, kaikilla yhtä suuri vaikutusmahdollisuus. Vihreät voivat tarjota monia päteviä nuoria suomalaisia tähän valmistelutyöhön, kunhan heille annetaan aito mahdollisuus osallistua eikä

pelkästään olla kuunteluoppilana näissä kysymyksissä.

Kansallinen valmistelu on myös sikäli tärkeää, että tämän ratkaisun sekä hyvät että huonot puolet tulevat yleiseen tietoisuuteen. Ne ikään kuin konkretisoituvat tuon valmistelun yhteydessä.

Paitsi että kysyn pääministeriltä, onko hallitus yksimielisesti sitoutunut tähän neuvotteluratkaisuun, olen myös kiinnostunut kuulemaan, aiotanko kansallinen valmistelu saada päätökseen hyvissä ajoin ennen kansanäänestystä, jolloin ihmiset voivat myös näiden tietojen perusteella ottaa kantaa tähän kysymykseen.

Pääministeri A h o : Arvoisa puhemies! Ensinnäkin mitä tulee hallituksen päätöksiin, meidän emme todellakaan ole voineet liittymissopimusta vielä käsitellä, kun sitä ei ole olemassa. Olemme antaneet ministereille valtuudet tällaisen neuvottelutuloksen hyväksymiseen. Se on tapahtunut siten, että ministereistä ed. Kankaanieniemi on esittänyt hallituksessa omia, muista poikkeavia näkemyksiään.

Mutta korostan sitä, että liittymissopimuksen osalta muodollinen käsittely valtioneuvostossa voi tapahtua vasta sen jälkeen, kun Euroopan parlamentti on oman käsittelynsä saattanut päätökseen ja Euroopan unioni omalta puoleltaan on valmis allekirjoittamaan ja kykenevä allekirjoittamaan liittymissopimuksen. Silloin, ehkä toukokuun puolenvälin paikkeilla, Suomessakin valtioneuvosto ja tasavallan presidentti tulevat ottamaan kantaa allekirjoitusvaltuuksien myöntämiseen.

Mitä tulee ed. Nikulan mainintaan jatkotoimista, on todellakin niin, että tässä on hyvin monia asioita vielä, jotka vaativat ratkaisua. Se, miten voimme käyttää hyväksemme meille nyt varattuja EU-voimavaroja, vaatii meiltä monenlaista kansallista valmistautumista. Niin ikään kansalliset toimet, joilla turvataan se, että se lähtökohta, jota lähdimme tavoittelemaan jäsenyysneuvotteluissa, voidaan kansallisilla täydentävillä toimilla saavuttaa, on hyvin tärkeätä saada nopeasti valmiiksi. Yhdyn ed. Nikulaan siinä, että siinä ei pitäisi odotella yhtään. Me olemme nyt valmistelutyön panemassa liikkeelle, ja tavoitteena on se, että silloin kun liittymissopimusta hallituksessa käsitellään toukokuun puolivälissä, olisi ainakin hallituksen osalta täysi selvyys siitä, minkälaisia nämä toimet ovat. Mielestäni eduskunnan pitäisi nämä myös ratkaista kevätsuntokauden aikana niin, että kaikki olisi selvää

siihen mennessä, kun kansanäänestys järjestetään.

Ed. V. L a u k k a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Olisi todella tärkeätä puhua ensinnäkin ulko- ja turvallisuuspolitiikasta, koska tuntuu oudolta, että sanottiin, että neuvottelutulos tyydyttää, vaikka tiedetään, että Maastrichtin sopimus ei muuttunut piirukaan tämän neuvottelutuloksen jälkeen. Kun etukäteen sen piti olla vaikein kysymys, niin on melko käsittämätöntä, että nyt on saavutettu joku tyydyttävä neuvottelutulos.

Toinen asia on demokratiakysymys, koska tiedämme, että Euroopan unioni on kansanvalinnan kannalta kuin musta aukko, joka imee kansalaisilta viimeisenkin mahdollisuuden ripusen vaikuttaa näihin päätöksiin. Nyt kiinnostaisi se, saatettiinko tässä hirvittävän tärkeässä kysymyksessä neuvottelijoiden taholta ja erityisesti Haaviston ja Salolaisen kannalta saada jotakin aikaiseksi tämän demokratia-aukon kannalta.

Kolmas, kokoava kysymys liittyy tietenkin siihen, että täällä on vähän keskusteltu siitä, että Suomi menettää lopullisella ja pysyvällä tavalla ja ratkaisevasti itsenäisyytensä, mikäli se liittyy Euroopan unionin jäseneksi. Kun tiedämme, että itsenäisyydestä on maksettu suunnattoman kallis hinta, olisi todella mielenkiintoista tietää, mikä on se miljardi tai sitäkin suurempi luku, jonka avulla hallitus katsoo, että tällainen itsenäisyyden menetys voitaisiin hyväksyä. Nimittäin jos Suomi saa vain noin 3,3 prosentin äänioikeuden niissä kysymyksissä, joissa sitovasti ratkaistaan Suomen kannalta hyvin merkityksellisiä kysymyksiä, me ymmärrämme, että Suomi on perinteisessä mielessä menettänyt itsenäisyytensä.

Ulkoasiainministeri H a a v i s t o : Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin ulko- ja turvallisuuspolitiikasta. Se on toimintaa, jossa itsenäiset valtiot käyttävät yhdessä päätäntävaltaansa ja jossa kaikki olennaiset päätökset edellyttävät kaikkien maiden yksimielistä ratkaisua. Minä uskon, että me siinä voimme lähteä hyvinkin pitkälti siltä linjalta, minkä me olemme jo aikaisemmin valinneet.

Kansanvallassa me emme saaneet aikaan mitään, vaan lähtökohta on se, että uskotaan, että nimenomaan Pohjoismaat voivat tuoda demokraattisuutta ja sitä, että päätökset tehdään lähempänä ihmisiä nykyistä enemmän.

Suomen menetystä tai voittoa ei minusta voida katsoa siten, paljonko me saamme budjetista

ja paljonko maksamme, vaan se riippuu siitä, miten me pärjäämme EU-markkinoilla ja mitä me saamme sieltä irti, ja toisaalta, miten me voimme osallistua Euroopan turvallisuusrakenteiden luomiseen.

Mutta kun minä nyt, hyvät kansanedustajat, olen teidän keskusteluanne kuunnellut, niin emme me tällä keskustelulla ole kypsiä Euroopan unionin jäsenyyteen. Me täällä tappelemme ja kiistelemme niin kuin jossain kylätappelussa. Tässä on kysymys, jossa meidän pitäisi olla erittäin pitkälti yhtä mieltä ja katsoa sitä, miten tämä kansa pystyy selviytymään Euroopassa erittäin itsekähtien kansallisvaltioitten kanssa. Kyllä meillä tarvitaan kansallista itsetuntoa ja yhteisymmärrystä ihan toisella tavalla kuin tämä keskustelu antaa ymmärtää.

Pääministeri A h o : Arvoisa puhemies! Ensinnäkin haluan yhtyä tuohon, mitä ministeri Haavisto äsken sanoi tämän keskustelun sisällöstä.

Mitä tulee siihen, mitä Maastrichtin sopimus vaikuttaa meidän tulevaisuuteemme, viekö se meiltä itsenäisyyden, on hyvä kuitenkin muistaa liittyen siihenkin, mitä täällä jo kysyttiin vuoden 96 hallitusten välisestä konferenssista, että jos siellä jotakin uutta päätetään esimerkiksi ulko- ja turvallisuuspolitiikan osalta, se ei ole pelkästään Euroopan unionin asia vaan se on jokaisen unionin jäsenmaan asia, ja kaikki tehtävät ratkaisut on ratifioitava erikseen jokaisessa maassa. Tämä on itsenäisten valtioiden yhteistyötä ja tulee olemaan sitä myös tulevaisuudessa.

Ministeri S a l o l a i n e n : Arvoisa puhemies! Ed. V. Laukkanen viittasi siihen, että Suomen ääniosuus olisi jotakin 3,3 prosenttia äänivallasta. Minusta tällainen tarkastelu on aivan mieleton, koska siinä lähdetään silloin siitä, että kaikki muut olisivat kaikista asioista toista mieltä. Eihän näin ole asianlaita. Päinvastoin on niin, että EU:ssa on hyvin paljon pieniä valtioita, joilla on täsmälleen samat intressit kuin Suomella, esimerkiksi Pohjoismaat, joiden osalta on jopa yhteinen pohjoismainen klausuuli saatu sisään neuvottelutulokseen. Toisin sanoen meillä on mahdollisuudet muiden valtioiden kanssa yhteistyössä ajaa yhteisiä tavoitteita ja muodostaa strategisia alliansseja, niin kuin tällä hetkellä EU:n sisällä muodostetaan silloin, kun ajetaan tärkeitä asioita läpi. Meillä on omien kykyjemme ja osaamisemme pohjalta erinomainen mahdollisuus käyttää suurempaa äänivaltaa kuin mitä meidän kansal-

linen väkimäärämme edustaa. Eli tämän kaltainen tarkastelu on täysin mieleltöntä, eikä siinä ole mitään järkeä, se on pelkkää propagandaa.

Ed. Tuomioja: Arvoisa puhemies! Tällaisessa tilanteessa olisin toivonut ja odottanut hallitukselta vähän laajempia Eurooppa-visioita nyt, kun tiemme Euroopan unionin jäseneksi on avautunut. Toisaalta niitä visioita olisi kyllä kavaannut ehkä täältä eduskunnankin puheenvuoroista.

Neuvottelutulos ei voi olla tässä itse asiassa kovinkaan ratkaiseva, kun ajattelemme sitä kokonaisuutta, johon Suomen jäsenyys EU:ssa liittyy. Minusta oli etukäteen nähtävissä, että liikumatila neuvoteltavissa asioissa oli sen verran rajoitettu, että tämän tuloksen arvioiminen ei, oli sitten jäsenyyden puolesta tai vastaan, ole niistä yksityiskohdista kiinni. Mutta sanon mielelläni, että saavutettu tulos oli kuitenkin ehkä jopa odotettua parempi.

Oleelliset kysymykset mielestäni liittyvät siihen, minkälainen tulee Suomen tulevaisuus olemaan tässä Euroopassa. Markkinayhdentymisen, johon me olemme nyt jälleen ottamassa uutta, syventävää askelta, suosii vahvoja yrityksiä, vahvoja alueita, vahvoja yksilöitä, jotka saavat hyötyä siitä, että meidänkin mahdollisuutemme rajojen madaltuessa lisääntyvät. Mutta vastavasti heikommat yksilöt, heikommat yritykset, heikommat alueet ovat vaarassa jäädä jälkeen. Tästä on minusta kysymys oleellisesti silloin, kun puhumme kansallisista sopeutustoimista. Ne koskevat muutakin kuin maataloutta. Toivoisin, että näihin valmiuksiin kiinnitetäisiin enemmän huomiota.

Mutta yhtä lailla haluaisin myös näkemyksiä siitä, millä lailla me käytämme äänivaltaamme Euroopan unionissa, ylikansallisessa päätöksenteossa, jota tarvitaan sosiaalisten ja yhteiskunnallisten ongelmien hoitamiseen markkinayhdentymisessä, jossa kansallisella tasolla, vaikka olisimme unionin ulkopuolella, meidän oma päättäväisyytemme ei enää riitä. Millä lailla me olemme tähän valmistautuneet? Minkälaisia yhteistyösuhteita me tätä silmällä pitäen olemme esimerkiksi neuvotteluprosessin aikana pyrkineet luomaan?

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Pääministeri Aho: Arvoisa rouva puhemies! Tämä on juuri se keskustelu, mitä pitäisi käydä

paitsi tänään myös tulevaisuudessa hyvin paljon, ja sitä toivottavasti saadaan nyt aikaan.

Ed. Tuomiojalle sanoisin, että pääministerin ilmoitus, joka nyt annettiin, on ilmoitus nimenomaan neuvottelutuloksesta. Siksi nämä kysymykset, joissa saavutettiin neuvottelutulos viime viikolla, ovat keskeisesti olleet tässä esillä. Mutta voin luvata hallituksen puolelta, että me tulemme omalta puoleltamme tuottamaan aineksia myös tähän keskusteluun, jota pidän erittäin tärkeänä.

Yhdyn myös ed. Tuomiojan näkemykseen siitä, että yhteismarkkinoiden syntyminen johtaa siihen, että hyvin helposti paitsi heikommat yksilöt myös syrjäalueet ja heikommat alueet tulevat menestymään huonosti, jollei erityistoimenpiteisiin ryhdytä.

Me olemme täällä nyt paljon puhuneet omista kansallisista toimistamme. Me tarvitsemme niitä, mutta haluaisin aivan erityisesti korostaa sitä, että me saamme nyt Euroopan unionilta myös tukea alue- ja rakennepoliittisiin toimiin paitsi kehitysalueillemme myös taantuville teollisuusseuduille ja työttömyydestä kärsiville alueille. (Eduskunnasta: Meidän omia rahojamme!) Meidän täytyy nyt yhdistää omat kansalliset ohjelmatamme niin, että niillä ja Euroopan unionin kautta tulevilla rahoilla saisisimme mahdollisimman paljon aikaan. Me tarvitsemme enemmän voimavaroja nyt alue- ja rakennepoliittikkaan, jotta voisimme nämä kielteiset vaikutukset torjua.

Erinomainen puheenvuoro, ed. Tuomioja!

Ministeri Salolainen: Arvoisa puhemies! Minäkin kiittäisin tätä puheenvuoroa ja nimenomaan siitä syystä, että meidän pitäisi käydä juuri tämän tyyppistä keskustelua. Toisin erään toisen näkökulman tähän vielä. (Hälinää) — Täällä ei oikein tahdo saada ääntään kuuluvile, kun aplodit ovat niin kovat. Kiitoksia!

Mitä tulee ed. Tuomiojan puheenvuoroon, täytyisi nostaa esille mm. se kysymys, mikä on meidän visiomme Euroopasta, minkälaisen Euroopan me haluamme. (Ed. O. Ojala: Sitähän teidän pitäisi esittää!) Se, että EU on nyt osoittanut laajentumishalua Efta-maiden suuntaan, osoittaa, että Euroopan unioni haluaa kantaa laajemmassa mielessä vastuuta Euroopasta. Toisin sanoen Efta-maiden mukaantulo on tässä ensimmäinen vaihe ja sen jälkeen vastuullisesti ruvetaan neuvottelemaan myös siitä, millä tavalla itäisen Euroopan maat saadaan läheisempiin yhteistyösuhteisiin ja vapaakauppa-suhteisiin EU:n varsinaisen ydinalueen kanssa. Tällä tavalla

muotoutuu visio siitä, että me olemme rakentamassa laajempaa rauhan Eurooppaa ja turvallisuuden Eurooppaa, josta ei voi jättää ulkopuolelle myöskään Venäjää, joka on pidettävä koko ajan kiinteästi mukana tässä kehityksessä, eikä pidä antaa missään tapauksessa syntyä mitään antagonistista tilannetta Venäjän ja muun Euroopan välille.

Sitten kysymykset rakenteellisista muutoksista, maailmankaupan muutoksista, kilpailun kiristymisestä, työn ja tuotannon globaalista uusjakautumisesta kohtaavat Eurooppaa niin kuin muitakin valtioita mm. Gatt-sopimuksen pohjalta. Nämä ovat niitä asioita, jotka meille ovat kansallisia kysymyksiä ja joista meidän täytyy keskustella.

Ed. Westerlund: Fru talman! Statsministern har i olika kommentarer i massmedia låtit förstå att inget avtal eller förhandlingsresultat mellan Helsingfors och Bryssel ännu föreligger i slutlig mening och att många tekniska och politiska frågor ännu återstår att lösa innan de här förhandlingarna är över. Det går sannolikt inte att komma längre i Bryssel.

Statsministern har säkert rätt att de politiska förhandlingarna i Finland måste föras till ett lyckligt slut innan vi kan tala om en förhandlingslösning. Detta gäller då jordbruket där EU:s satsning främst inskränker sig till ett övergångsbidrag under fyra år för att mildra det kaos som annas hotar marknaden med livsmedel och jordbruksprodukter. Vårt krav på prispassning enligt Aca-modellen fick ingen förståelse i EU.

Kun Suomi sai luvan antaa kansallista maataloustukea myös Etelä-Suomeen 15 prosentin alueelle on hallituksen nyt mahdollisimman nopeasti taattava, että tämä tuki myös tulee. Haluaisin erityisesti todeta, että eduskunnan on annettava pysyvät takeet, pysyvät takeet, herra pääministeri, sille, että EU:n tuen ulkopuolelle jäävälle maataloudelle, ainakin suurilta osilta ulkopuolelle jäävälle maataloudelle ja puutarhavielijälle annetaan taloudelliset selviytymismahdollisuudet. Tämä on maanviljelijöiden saatava tietää ennen kevätkylvöä. Suomen kansalla on ennen kansanäänestystä oikeus tietää, turvataanko kotimainen elintarvikehuolto tarpeeksi. Voimmeko, herra pääministeri, edellyttää, että näin tulee tapahtumaan?

Mitä ulko- ja turvallisuuspoliittisiin näkökohtiin tulee, on todettava, että tähän on se paras ja tärkein puoli koko mahdollisessa jäsenyydessä.

Ed. Laine: Rouva puhemies! Pääministeri Aho viittasi puheenvuorossaan siihen, että kansanedustajille on jaettu laajempi paketti. Tämä laajempi paketti on yhden liuskan mittainen verrattuna pääministerin puheenvuoroon. Siinä on kuusi, pääministerin puheessa viisi liuskaa, samat asiat hieman toisin ilmaistuna.

Minä pyytäisin herra pääministeriä nyt huolehtimaan siitä, että niin kansanedustajille kuin Suomen kansallekin jaetaan riittävästi tietoa ja annetaan mahdollisuus keskustella eikä kiirehdyä sen kansanäänestyksen toimeenpanoa, vaan annetaan nyt ainakin lokakuun loppuun saakka aikaa.

Pääministeri sanoi puheenvuorossaan äsken, että 96 päätetään EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikasta. Mutta te sivuutitte kokonaan sen, mitä jo tähän mennessä on päätetty. Sivuitte sen joulukuun julistuksen, jossa Suomen edustajat myös ilmoittivat varauksetta yhtyvänsä kaikkiin unionin sopimuksen tavoitteisiin eli myös Maastrichtin sopimuksen viidennen luvun määräyksiin sekä sopimuksen liitteenä oleviin julistuksiin, joissa asetetaan tavoitteeksi Weu:n kehittäminen yhdessä Naton kanssa EU:n sotilaalliseksi käsivarreksi. Miten, herra pääministeri, tämä sopii siihen liittoutumattomuuteen ja itsenäiseen puolustukseen, jotka Suomi on ilmoittanut pitävänsä tavoitteinaan?

Pääministeri Aho: Arvoisa puhemies! Olen pahoillani, että joudun lähtemään kesken tämän keskustelun istunnosta. En tiennytkään, että keskustelua jatketaan aina kello 15:een saakka, mutta ministerit Salolainen ja Haavisto jäävät kuitenkin jatkamaan tätä keskustelua.

Ensinnä ed. Westerlundille liittyen tuen pysyvyyteen: Ei ole tietenkään saatavissa mitä suurimmalla todennäköisyydellä mitään sen suurempaa taetta kuin lain turva. Mutta samahan on tilanne nykyisinkin. Nykyisenkin järjestelmän tukena on vain lainsäädäntö. Tietysti osa tulosta tulee sitten suoraan Euroopan unionin budjetin kautta. Onko sillä suurempi pysyvyys kuin kansallisella tuella, sitä on vaikea sanoa. (Ed. Laakso: Ei ole!) Oletan, että sillä on suurempi pysyvyys, koska sen muuttaminen on vielä vaikeampaa kuin meidän kansallisten järjestystemme.

Edelleen, mitä ed. Laineen puheenvuoron alkuosaan tulee, olen täysin samaa mieltä ed. Laineen kanssa: Kansalaisilla on oikeus saada ja hallituksella myös velvollisuus tuottaa kaikki mahdollinen tieto. Mutta haluamme myös, että kun niitä lukuja ja tietoja annetaan, me olemme

varmistaneet, että ne ovat ainakin lähimain oikein, niin oikein kuin suinkin mahdollista, jotta ei syntyisi vääriä tulkintoja ja vääriä käsityksiä tässä kysymyksessä. Siksi teemme koko ajan töitä, mutta toivon, että myös ymmärretään se tilanne ja paine, jossa neuvottelijat ja neuvotteluvaltuuskunta ja sitä avustaneet virkamiehet ovat olleet koko alkuviikon ja loppuviikonkin ajan. Mutta työtä tehdään varmasti niin paljon kuin mahdollista. Olen täysin samaa mieltä ed. Lai-
neen kanssa siitä, että vain oikean tiedon, realistisen tiedon pohjalta kansalaiset voivat tehdä omat johtopäätöksensä, olivatpa sitten jäsenyyden kannalla tai sitä vastaan.

Edelleen olen samaa mieltä siitä, että ei ole järkevää kiirehtiä ratkaisua. On tehtävä se rauhassa, ja tästä syystä mielestäni alkusyksy on oikea ajankohta kansanäänestyksen järjestämiseen. Meillä on siihen mennessä lähes puoli vuotta aikaa tämän keskustelun käymiseen. Pidän sitä kyllä riittävänä, mutta sen sijaan en pidä järkevänä äänestyksen järjestämistä kesällä tai kevään aikana.

Mitä joulukuun julistukseen tulee ...

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Puhuja: Arvoisa puhemies! Sanoisin vain lyhyesti, että tuossa julistuksessa ja Maastrichtin sopimuksessa ei edellytetä, että esimerkiksi Suomen jäseneksi tultuaan pitäisi liittyä Länsi-Euroopan unionin jäseneksi.

Ed. Korkeaoja: Arvoisa puhemies! Ministeri Salolainen totesi täällä, että kansallisen maataloustuen muodot ja taso on hyväksytettävä EU:n komissiossa. Suomen maatalouden kannalta, niin kuin ed. Westerlund totesi, EU:n nykyisten järjestelmien mukainen tuki ei riitä pitämään meidän maatalouttamme hengissä. Ellei muuta saada, koko maataloustuotanto hyvin nopeassa tahdissa loppuu. Maatalouden kannalta on siis aivan välttämätöntä tietää ja saada tällainen kansallinen tukijärjestelmä.

Kysynkin: Millä tavalla nämä kotimaiset neuvottelut tästä järjestelystä aiotaan saada päätökseen ja kuinka kauan arvioidaan kestävän sen käsittelyn, joka tarvitaan EU:n komissiossa, jotta saataisiin varmuus siitä, että tämä kotimaassa ajateltu tukijärjestely on myös EU:n komission kannalta hyväksyttävissä? Vasta sen jälkeen, kun tämä kokonaisuus on tällä tavalla käsitelty ja saatu myös komissiolta takeet siitä, että se voi-

daan viedä läpi, voidaan arvioida, onko sopimuskokonaisuus maatalouden kannalta hyväksyttävissä. Onko tämä vietävissä läpi, ennen kuin varsinainen sopimus allekirjoitetaan?

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pesälä.

Ulkoasiainministeri Haavisto: Arvoisa herra puhemies! Tämän valmistelu on jo käynnistetty ja se pyritään samaan valmiiksi mahdollisimman pian ja käydyksi siitä riittävät keskustelut opposition ja myös komission kanssa. Tavoitteena on, että tämä olisi noin kahden kuukauden kuluessa saatu ratkaisuun.

Ymmärrän hyvin ed. Korkeaojan kysymystä, sillä itse asiassa ratkaisu, jonka nyt olemme Brykselistä saaneet, ei mahdollista kuin jonkun suuren kulutusmaitoa tuottavan tilan toiminnan jatkuvuuden. Sen täydentämiseksi ovat välttämättömiä kaksi muuta tukimuotoa, pohjoinen tuki, jota voimme maksaa Vaasa — Savonlinna-linjan yläpuolella, ja sitten sellainen tuki, joka on tarkoitettu merkittävien tulonmenetysten korvauksiksi, jotta yleensä maatalojen tuotanto voi jatkua. Eli kyllä näissä vakavissa kysymyksissä pyritään saamaan mahdollisimman nopeasti ratkaisut, koska näen tilanteen sellaisena, että maa-seudun ihmisten tuki Euroopan unionin jäsenyydelle riippuu hyvin paljon juuri siitä, minkälaiset ratkaisut me näissä löydämme.

Ed. Vistbacka: Arvoisa puhemies! Ministeri Salolainen totesi ed. Vesa Laukkasen kysymyksen johdosta, että se oli propagandistinen. Ehkä minunkin toteamukseni on propagandistinen.

Todettiin, että sopimusratkaisu ei millään tavalla vaaranna itsenäisyyttämme. Olisin tiedustellut, kun paikalla on kaksi pääneuvottelijaa, millä tavoin teidän käsityksenne mukaan sopimusratkaisu on sopusoinnussa Hallitusmuodon 1 §:n täysivaltaisuus-sanan kanssa, "täysivaltaisen tasavalta", ja myös 2 §:n kanssa, jossa todetaan, että "lainsäädäntövaltaa käyttää eduskunta yhdessä tasavallan presidentin kanssa".

Ainakin julkisuudessa olleiden tietojen mukaan komission puheenjohtaja Delors on todennut, että lainsäädäntövalta 80-prosenttisesti on EU:lla ja noin 20-prosenttisesti kansallisilla lainsäädäntöelimillä. Lisäksi minulla on käsitys, että EU-lainsäädäntö menee ohi kansallisen lainsää-

dännön, mikäli kansallinen lainsäätö on ristiriidassa, eli tuomioistuimen on käsitykseni mukaan noudatettava EU-lainsäädäntöä. Toisaalta Hallitusmuotomme toteaa, että tuomioistuimet ovat riippumattomia. Miten voidaan tulkita teidän käsityksenne mukaan, että tuomioistuimet ovat riippumattomia, jos EU-tuomioistuimen päätökset ovat ennakkopäätösluontoisia ja sitovat nimenomaan Suomen tuomioistuinta? Pitääkö meidän muuttaa Hallitusmuodon kyseisiä pykälä?

Ministeri Salolainen: Arvoisa puhemies! Haluaisin ensinnäkin todeta sen, että kysymyksen ei ole mistään väkivaltaisesta ratkaisusta, vaan kysymys on ensinnäkin siitä, että Suomen kansa kansanäänestyksessä tekee ratkaisun sen suhteen, haluaako se olla tällaisessa syvemässä eurooppalaisessa yhteistyössä mukana. Normaalisessa järjestyksessä sen jälkeen eduskunta myöskin sitoutuu siihen, että tietyillä alueilla voidaan harjoittaa syvää kansainvälistä yhteistyötä, joka hyödyttää kaikkia.

Mitä tulee esimerkiksi siviilioikeuteen, verotukseen, tämän tyyppisiin asioihin, ne ovat tämän järjestelyn ulkopuolella eräitä piirteitä lukuun ottamatta. Esimerkiksi arvonlisäverojärjestelmä on sellainen. Koska se on maksuperuste jäsenmaksulle, siinä joudutaan tiettyjä periaatteita noudattamaan. Mutta monet tämän kaltaiset seikat ovat ehdottomasti kansallisella pohjalta.

En usko, että kukaan uskaltaa väittää, että nykyiset EU:n jäsenmaat olisivat epäitsenäisiä, Ranska tai muut. Minä en ainakaan uskaltais mennä sanomaan ranskalaisille, että Ranska ei ole itsenäinen valtio.

Ed. Pasi: Herra puhemies! Hallituspuoleiden taholta on pyritty tuomaan sellaista kuvaa esille, että SDP ei halua keskustella mm. maatalouden kansallisesta tuesta. Näin ei ole asiantuntijain, kyllä me olemme valmiita neuvottelemaan. Kysymys on vain siitä, että kun oppositio neuvottelee hallituksen kanssa, niin pitää olla hallituksen kanta, josta neuvotellaan. Hallituksen kannan muodostamiseen ei parlamentarismin sääntöjen mukaan opposition tehtävänä ole osallistua. Me olemme täysin valmiita keskustelemaan ja ymmärrämme sen, että se osa Suomea, johon EU-tuki ei ulotu, pitää maatalouselinkein säilyttämisen vuoksi kattaa kansallisin voimavaroja. Mutta hallituksella pitää olla hallitusryhmiä sitova kanta siitä, miten tämä järjestetään.

Olemme vähän levottomia siitä pääministerin kannasta, joka täällä on tullut esiin, että pääministerin puheissa annetaan ymmärtää, että siirtymäkautena maatalouteen verovaroin suoritettava tuki tulee nousemaan ja että se pitemmän päällekin tulee pysymään nykyisellään siitä huolimatta, että Euroopan unionin varoja tähän vielä sijoitetaan.

Kysyn ministeri Salolaiselta: Onko tämä hallituksen kanta? Onko hallitus käynyt tästä keskustelun ja tullut yksimieliseen käsitykseen siitä, että maatalouden tuki laskemisen sijasta tuleekin nousemaan myös siltä osin, kuin Suomen omien varojen käytöstä on kysymys?

Ministeri Salolainen: Arvoisa puhemies! Kysymys oli osoitettu minulle, joten vastaan tähän maataloutta koskevaan kysymykseen siten, että parhaillaan on eri ministeriöissä perusteelliset selvitykset meneillään siitä, mitä ylipäätään tämä matematiikka käytännössä tulee tarkoittamaan. Henkilökohtainen arvioni on se, että edes siirtymävaiheen pahimmassa kohdassa emme joudu käyttämään maatalouden tukemiseen enemmän varoja kuin mitä käytämme tällä hetkellä. Se logiikka perustuu siihen, että EU on tullut vastaan siirtymäkauteen sen verran mm. hintasopeutuksen puolella, että se on sitoutunut heti alusta lähtien rahoittamaan maataloutta. Eli siinä ei tapahdu mitään siirtymäkautta ja maksut tulevat jälkikäteen, vaan on sovittu siitä, että maksut alkavat välittömästi. Oma arvioni on se, että ei tule suurempaa verovarojen käyttöä kuin mitä tällä hetkellä maatalouteen käytetään.

Ed. Riihijärvi: Herra puhemies! Etasopimuksen kautta Suomi on Euroopan sisämarkkinoilla. Ainoastaan maatalous sekä turvallisuus- ja puolustuspolitiikka ovat sen ulkopuolella. Nyt kysynkin arvoisilta hallituksen edustajilta, mitkä ovat ne uhkatekijät, jotka ovat pakottaneet hallituksen pyytämään ja anelemaan unionin jäsenyyttä, koska se merkitsee meidän itsenäisyytemme päättymistä, vaikka täällä on moneen kertaan kyllä ministerien taholta sanottu, että eivät Ranska ja suuret maat ole epäitsenäisiä. Joka tapauksessa meidän itsenäisyytemme, itsenäinen päätöksentekomme on uhattuna ja loppuu sen jälkeen, kun olemme unionin jäseniä. Unioni menee paljon pitemmälle. Se merkitsee myös yhtenäistä rahaa, yhtenäistä puolustusta, niin kuin täällä on tullut esille.

Kysymykseni kuuluukin: Mitkä ovat ne uhkatekijät, että hallitus on lähtenyt tällaiselle tielle,

koska Eta-sopimus olisi täysin riittänyt meille tässä historiallisessa vaiheessa?

Ed. W a h l s t r ö m : Arvoisa puhemies! Moniakaan edustajia eivät varmaan tyydytä ne vastaukset, mitä meille on annettu ulkopolitiikan osalta. Se, miten meidän liittoutumisemme tapahtuu, on suurin kansallinen kysymys. Ministeri Haavisto ei ollut valtioneuvoston jäsen silloin, kun jäsenhakemus jätettiin, eikä hän varmaan vastaa tiedonannon sisällöstä, mutta olen ymmärtänyt, että tuolloin 16.3.1992 annettussa tiedonannossa esitetyt näkemykset myös ulkopolitiikan ja muiden asioiden osalta ovat niitä reuna-ehtoja, joista nyt puhutaan maatalouden osalta. Tosin suuri osa tästä tiedonannosta on maataloudesta. Tiedonannossa todetaan, että Euroopan yhteisöstä kehittyy Euroopan unioni, joka kattaa ulko- ja turvallisuuspolitiikassa kaikki alueet. Mutta samalla todetaan Suomen lähtökohta: Suomen puolueettomuuden ydintä voidaan luonnehtia sotilaalliseksi liittoutumattomuudeksi ja itsenäiseksi puolustukseksi.

Kun jäsenyyttä haettiin, silloin Suomi ilmoitti, pääministeri omassa puheenvuorossaan täällä, että Suomi hyväksyy Maastrichtin sopimuksen sellaisenaan, kaikki sen kohdat. Tämä ei kuitenkaan riittänyt komissiolle ja neuvottelijoille, vaan sen lisäksi vaadittiin lisävakuutus, joka tehtiin yhteisessä lausumassa viime joulukuun 21. päivänä, johon ed. Laine viittasi. Siinä todetaan, että jäseneksi liittyvät valtiot myös hyväksyvät kokonaisuudessaan ja varauksetta kaikki unionin sopimuksen tavoitteet ja vielä vakuuttavat, että ovat valmiita ja kykeneviä tukemaan voimassa olevaa unionin politiikkaa. Siis tällainen lisävakuutus vaadittiin, koska ilmeisesti katsottiin, että maat eivät ole kykeneviä, erityisesti Itävalta ja Suomi, liittymään.

Nyt olisi todella mielenkiintoista kuulla, mikä on se hallituksen peruste, että me muutamme kokonaan ulkopolitiikkamme. Sitä ei ole vielä kertaakaan esitetty, koska tämä reunaehto, liittoutumattomuus, ei todellakaan voi toteutua.

Ulkoasiainministeri H a a v i s t o : Arvoisa herra puhemies! Minun käsittääkseni 16.3.1992 paperissa ollut sanonta siitä, mikä on meidän puolueettomuutemme ydin, on kirjattu perusasiakirjaan, jonka me olemme tehneet Euroopan unionin kanssa, eli he ovat tämän hyväksyneet meidän lähtökohdaksemme. Minulla on se käsitys, että emme me joudu sotilaallisesti liittoutumaan, elleimme me itse sitä halua tehdä.

Kuitenkin sanoisin jonkin sanan ed. Riihijärvellekin, että Suomen lähtökohta on se, että me näemme, että Euroopan ongelmat voidaan ratkaista oikeastaan vain hyvässä yhteistoiminnassa. Koko Eurooppa on taloudellisissa vaikeuksissa ja joutumassa yhä suurempiin vaikeuksiin. Sen ongelmat voidaan ratkaista vain sillä tavalla, että me pyrimme kehittämään teknologiaa ja parempia järjestelmiä Eurooppaan, jotta Euroopan talous voisi nousta. Samaten turvallisuuspolitiikassa kylmän sodan jälkeen Euroopan turvallisuusongelmat ovat ratkaistavissa vain yhteistoiminnassa kaikkien Euroopan maiden kanssa.

Ed. Vistbackalle toteaisin vielä sen, että itseenäen, että kyllä näitä Hallitusmuodon pykäläiä varmasti joudutaan muuttamaan jossain vaiheessa, koska totta kai me menetämme osan päättäntävaltaamme tai sitoudumme käyttämään sitä yhdessä muiden maiden kanssa. Toisaalta jo monet kansainväliset sopimukset ja yleensä mukanaolo kansainvälisissä yhteisöissä tietyllä tavalla rajoittavat maan suvereniteettia.

Kun oli maatalouden tuven ensimmäisestä vuodesta kysymys, pelkään, että tuki muodostuu sellaiseksi, että siihen tarvitaan lisää rahaa, koska silloin varastojen arvot puolittuvat. Toisaalta elintarviketeollisuutta on saneerattava. Myös hintojen pudotus tarvitsee varoja. Eli tämä on sellainen erittäin suuri mullistuksen vuosi, joka pitäisi hoitaa mahdollisimman vähin vaurioin.

Ed. S a a p u n k i : Herra puhemies! Maaseutalueiden ihmisten suhtautuminen EU-neuvotelutulokseen varmasti riippuu hyvin paljon kansallisten tukien järjestelystä, miten ne tapahtuvat. Tässä suhteessa varmasti tarvitsemme SDP:n tukea, muuten se ei tässä salissa tule meidän lävitse. Eli parempi olisi neuvotella neuvotelupöydässä kuin riidellä täällä salissa. Ymmärsin ainakin ed. Paasion puheenvuorosta, että näin myös tapahtuu, jos kerran hallitus pyytää tällaista.

Mutta varsinaisen kysymykseni pohja kuuluu aluepolitiikan puolelle. Pääministeri toi esille kuutostukialueen nykyiset rajat, jotka on neuvoteltu. Hän sanoi, että tähän alueeseen tulee jatkossa lisäalueita.

Kysynkin: Onko hallitus määritellyt ko. lisäalueiden rajat ja kuuluvatko siihen yhtenä osana mm. Iin seutukuntaan kuuluvat kunnat Kuivaniemi, Ylikiiminki ja Utajärvi? Nämä ovat kyseeseen rajaan liittyviä alueita, joilla on vähemmän kuin kahdeksan asukasta neliökilometrillä, niin

kuin on sanottu vaatimuksen olevan. Onko yleensä nämä lisäalueet, nämä 150 000 hengen alueet, määritelty?

Ulkoasiainministeri Haavisto: Arvoisa herra puhemies! Hallituksen tavoitteena on, että lisäalueet muodostaisivat yhtenäisen alueen, joka olisi oikeastaan kaikkein köyhin näistä alle kahdeksan henkeä neliökilometrillä käsittävistä alueista. Silloin sen alueen pitäisi ulottua jossakin määrin Suomenselän suuntaan. Euroopan unionin taholta on esitetty niin ahdas tulkinta, että näitä interlink-alueita voivat olla vain suoraan kuutosalueita koskettavat seutukunnat. Nyt on kysymys siitä, onnistutaanko tämä saamaan niille alueille, jotka ehkä kaikkein eniten tukea tarvitsevat.

Sen verran koko tuesta toteaisiin, että se on aika paljon infrastruktuuritukea ja koulutustukea. Itse asiassa me todellisuudessa kaipaisimme enemmän sellaista järjestelyä, joka turvaisi ihmisten toimeentulon näillä alueilla.

Ed. Kekkonen: Herra puhemies! Heti alkuun ed. Saapungille siitä, neuvottelevatko sosialidemokraatit vai eivät. Ed. Saapunki, missään tapauksessa me tässä kysymyksessä emme eristäydy. Mutta ennen kuin voimme ruveta neuvottelemaan, täytyy olla neuvottelupohja, ja parlamentarismin pelisääntöihin kuuluu se, että neuvottelupohja tulee hallitukselta. Tässä suhteessa mielestäni hallitus ei ole esiintynyt kovin sanoisinko johdonmukaisesti kuluneen parituntisen aikana.

Kun meiltä sosialidemokraateilta on edellytetty yksituumaisuutta, sellainen tarjous olisi pitänyt tehdä huomattavasti aikaisemmin kuin vasta tänään. Siis yksituumaisuutta hallitukseen päin. Sitä paitsi parlamentarismiin mielestäni kuuluu myös se, että oppositiosta on syytä odottaa yksituumaisuutta hallitukselta. Sellaista minä en kuluineen parituntisen aikana ole oikein löytänyt. Vallankin katseeni kohdistuisi ministeri Kanakanniemeen, jos hän olisi paikalla. Hänhän on avoimesti ilmoittanut olevansa eri mieltä kuin hallitus.

Herra puhemies! Kun on haikailtu Eta-sopimuksen perään, Eta-sopimus, Eta-vaihe on ohi. Kun ed. Zyskiewicz puhuu sosialidemokraattien politiikasta wait and see -politiikkana, siis odota ja näe -politiikkana, mielestäni tämä tuokio tänään on osoittanut, että sellainen määrittely sopii paljon paremmin istuvaan hallitukseen kuin meihin.

Toinen varapuhemies: Keskustelu on päättynyt.

Eduskunta siirtyy päiväjärjestykseen.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi eräiden kiinteistöjen luovuttamisesta Vantaan kaupungille

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 317/1993 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1. Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohdaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1 ja 2 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Ehdotus laiksi maanmittausmaksusta annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 304/1993 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 1

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 1. Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 2, 9 ja 11 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Ehdotus laiksi asumistukilain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 325/1993 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 1

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö n:o 1. Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Kun on kysymys asumistukilaista, vaikka se ei aivan suoranaisesti käsiteltävään asiaan liitykään, haluan todeta erään ongelman, joka on opiskelijapiireissä tuotu esille varmasti monille kansanedustajillekin. Nimittäin asumistukea opiskelijoille ei makseta lainkaan kesäkuukausilta vaan muistaakseni vain yhdeksän kuukauden ajalta. Kuitenkin opiskelijat ovat joutuneet varaamaan itselleen opiskelija-asunnon, esimerkiksi yksion vuokraamaan jne. He joutuvat selviytymään näistä kustannuksista kesäajaltakin, vaikka olosuhteet eivät ole sellaisinaan muuttuneet, täysin omilla toimillaan.

Toivoisin ja haluaisin pöytäkirjaan mainittavaksi, että hallitus jossakin vaiheessa kiinnittäisi huomiota opiskelijoiden hätähuutoon siltä osin, että ryhdyttäisiin miettimään, onko tarpeellista ja mahdollista ulottaa asumistuen maksaminen opiskelijoiden asunnoista myös varsinaisen opiskeluaikojen ulkopuolelle silloin, kun he ovat vakinaiseen käyttöön esimerkiksi vuokranneet ulkopuoliselta itselleen asunnon.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta lakiteksti, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Ehdotus laiksi Neuvostoliiton kanssa Saimaan ja Vuoksen juoksutussäännöstä tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä sopimuksen soveltamisesta annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 316/1993 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 2

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö n:o 2. Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 2, 3 ja 4 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Valtiovarainministeriön päätös maahan tuodun rakennussementin perushinnasta ja lisätullista

Ainoa käsittely
Ministeriön päätös n:o 4/1993 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2.

Keskustelua ei synny.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Valtiovarainministeriön päätös maahan tuotujen ahvenen ja kuhan sekä niiden fileiden perushinnasta ja lisätullista

Ainoa käsittely
Ministeriön päätös n:o 5/1993 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 3

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 3.

Keskustelua ei synny.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Ehdotus laiksi Valtionrautateistä annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 318/1993 vp
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 1

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on liikennevaliokunnan mietintö n:o 1.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Ehdotus laiksi kiinteistörekisterilain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 328/1993 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 2

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 2.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Ehdotus laiksi yksityisistä teistä annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 327/1993 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 3

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 3.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Hallituksen esitys n:o 7 laiksi kunnallislain 92 ja 94 §:n muuttamisesta

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti hallintovaliokuntaan.

11) Hallituksen esitys n:o 8 laiksi taiteilijaprofessorin viroista ja valtion taiteilija-apurahoista annetun lain muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Pykäläinen: Arvoisa puhemies! Esillä oleva lakimuutos sisältää populistisen täyn, johon tarttumalla esityksen arveluttavat piirteet olisi kovin helppo unohtaa. Kuka meistä vastustaisi nuorten tai uransa alussa olevien lahjakkaiden taiteilijoiden tukemista? Kuka meistä vastustaisi uudistusta, jolla luvataan enemmän apua oman maailman hahmottamiseen kuin sen moneen kertaan koettujen ja kaluttujen palasten järjestämiseen? Kukapa ei mieluusti tukisi hui-pulle pyrkijää siellä jo olevan asemesta? Täyn houkutuksista huolimatta on aihetta epäilyyn eikä vähiten siksi, että lakia on valmisteltu kulttuuribyrokratian itseriittoisten oppien mukaisesti virkatyönä ja asiantuntijoita kuulematta. Hallituksen muistakin yhteyksistä tutun kaavan mukaan myös tässä asiassa on hätäilty miettimättä kunnolla kokonaisuutta ja kaikkia syy- ja seuraussuhteita.

On totta, että valtion taideapurahajärjestelmässä on epäkohtia. Raha ei aina kohtaa eniten tuen tai kannustuksen tarpeessa olevaa. Taide-toimikuntalaitos toimii rahan jakajana valtarakenteita pönkittäen. Erityisesti kuvataiteissa valtavirtaa vastaan uivien on ajoittain vaikea ylittää tukevasti asemissaan olevien ismien patoja.

Lain perustelutekstistä puuttuu kuitenkin kokonaan kuvaus mahdollisista nykykäytännön epäkohdista. Ei ole arviota tähänastisten pitkäaikaisten apurahojen kohdentumisen onnistumisesta, ei siitä, mikä merkitys tuella on saajilleen taiteen eri alueilla. Muutos todetaan miltei itsensänselvyytenä. Perusteluissa sitä pidetään tarpeellisenä lähinnä kahdesta syystä. Ensiksi painotetaan julkisen tuen vastikkeellisuutta. Apurahalla saavutettuja tuloksia on voitava arvioida.

Toiseksi lähdetään sen enempää perustelematta siitä, että taiteellisen työskentelyn tuessa tulisi suosia projektihakemuksia. Kumpikin väittämä sisältää arvoja, joita ei voi hyväksyä reunahuomautuksitta.

Ensiksi hallituksen keppi- ja porkkanateoriaan, tuen vastikkeellisuuteen. Kupoli-mietinnössä todetaan vastaansanomattomasti ja äidin kieltä hersytellen seuraavaan tapaan: "Luomalla edellytykset mahdollisimman vapaalle taiteen tekemiselle yhteiskunta laajentaa omaa ilmaisuvapauttaan, edistää sisäistä uudistumistaan ja vahvistaa omaa identiteettiään." Edelleen: "Taiteilijapolitiikka luo edellytyksiä tulevalle ja tunteuttamattoman kohtaamiselle. Uutta luova taide on prosessi, ei tuote. Se on jatkuvassa muuttumisen ja uudistumisen tilassa. Yhteiskunnan tulee tarjota mahdollisuuksia kokeiluun, uuden etsimiseen ja uudistumiseen vailla paineita toimeentulosta, kontrollista ja tilivelvollisuudesta."

On vaikea keksiä, millaisilla selityksillä Kupoli-mietinnön tuottanut ministeriö voisi perustella uskottavasti itselleen ja meille taiteen tuottavuuden vaatimustaan. En voi yhtyä siihen lakimuutoksen perusteluista pääteltävissä olevaan ja Kupoli-mietinnön kanssa ristiriidassa olevaan lähtökohtaan, että rahanjakajana yhteiskunnan tulisi jollakin erityisellä tavalla seurata, valvoa ja arvioida tuetun taiteilijan saavutuksia.

Pitkäaikaisten taiteilija-apurahojen poistaminen tällä perustellen on käsittämätöntä. Se on oleellisesti pitemmälle menevää holhoamista kuin kulttuuriministeri Isohookana-Asunmaan taannoinen esitys 15-vuotisiin apurahoihin liitettävästä raportointi- ja arviointimenettelystä, eivätkä sillekään esitykselle alan tuntijat juuri tappaneet. Myöskään pyrkimys projektikeskeisen apurahapolitiikan suuntaan ei vakuuta tässä yhteydessä. Lakimuutoksen perustelutekstissä todetaan arvoituksellisesti: "On yhä enenevässä määrin katsottu, että taiteellisen työskentelyn tukemisessa tulisi siirtyä projektiluontoiseen tukemiseen." Mutta kuka on katsonut ja millä perusteilla? Ainakaan Kupoli-mietintö tai hallituksen kulttuuripoliittinen selonteko eivät johdattele tällaiseen väittämään.

Vaikka apurahat tavoittavatkin vain noin 3 prosenttia taiteilijoista, ne ovat erittäin tärkeitä erityisesti vapaiden taiteilijoiden kannalta. Ne tarjoavat vaatimattoman taloudellisen turvajärjestelmän, jolla taiteilijat pystyvät keskittymään omaan luovaan työhönsä silloinkin, kun muu toimeentulo on niukkaa. Vakituksessa työsuhteessa oleville laitostaiteilijoille, esimerkiksi ark-

kitehdeille, teatteriväelle ja muusikoille valtion apurahat tarjoavat mahdollisuuden työnantajan reunaehdoista riippumattomaan uusiutumiseen ja jatko-opiskeluun.

On hyvä, että osa taiteen tuesta suunnataan kohdeapurahoina taiteilijan etukäteen tekemän työsuunnitelman toteuttamiseen, yksittäiseen luovaan ponnistukseen, kansainväliseen kulttuurivaihtoon tai taiteen tekemiselle tärkeän hankinnan mahdollistamiseen. Mutta nämä projektirahat eivät Suomen pienellä kulttuurialueella voi muodostua apurahajärjestelmän perustaksi. Apurahoja tarvitaan tulevaisuudessaakin taiteilijoiden perustoimeentulon varmistamiseen suhteessa sitä enemmän, mitä hitaammin taiteilijapolitiikan muita instrumentteja, verotusta, teki-jänoikeusjärjestelyjä, sosiaaliturvaa ja työtilaisuuksien lisäämistä kehitetään.

Arvoisa herra puhemies! Hallitus on lakiesityksessään kiinnittänyt huomiota kulttuuripoliittisen selonteon linjausta noudattaen nuorten tai uransa alkuvaiheessa olevien taiteenharjoittajien asemaan. Hallitus esittää, että vähintään 30 yhteensä 112 yksivuotisesta taiteilija-apurahasta kiintiöidään tällaisille henkilöille. Tämä on oikean suuntaisena kannatettava ajatus, mutta ei riittävä. Taidekorkeakouluista valmistuu vuosittain noin 300 taiteen ammattilaista. Jos mukaan lasketaan muiden korkeakoulujen taiteenopiskelijat, kuten arkkitehdit ja kirjailijat, luku kasvaa lähes 500:aan. Kun tähän lisätään vielä taiteen ammattilaisiksi eri ammatillisissa oppilaitoksissa kouluttautuneet ja ulkomailla opiskelleet, uusia taiteentekijöitä tulee alalle vuosittain ainakin tuhat.

Lakiesityksen kiintiöillä päästään näin vain 3 prosentin kattavuuteen eli samaan kuin taideapurahojen saajien osuus taiteilijoista on keskimäärinkin. Ruotsissa jokainen valmistunut vapaa taiteilija saa ensimmäisenä ammattilaisvuonnaan eräänlaisen starttirahan. Tämän pitäisi olla tavoite Suomessakin. Jalostetaanko se työttömyyskorvauksesta, jolla moni nuori taiteilija nytkin sinnittelee, vai valtion yksivuotisista taiteilija-apurahoista vai näiden yhdistelmästä, olkoon haaste hallinnon luovuudelle ja kekseliäisyydelle. Joka tapauksessa 30 vuosiapurahan kiintiö nuorille ei riitä varmistamaan edes kaikkien lahjakkaimmille taloudellista perusturvaa uran alkuvaikeuksissa.

Arvoisa puhemies! Lakiesityksen perustelut eivät ole saaneet minua vakuuttuneeksi siitä, että nyt olisi syytä ja oikea hetki luopua valtion pitkäaikaisista taiteilija-apurahoista. Kokonaisvaltai-

sen taiteilijapolitiikan puuttuessa muutos heikentää ikääntyvien taiteilijoiden asemaa eikä tuo kuin kosmeettisia parannuksia nuorten taiteenharjoittajien valtiontukeen. Jos nykyistä apurahajärjestelmää halutaan remontoida, muutos tulisi valmistella paljon perusteellisemmin. Tällöin tulisi arvioida huolellisesti pitkäaikaisia apurahoja vastaavan taiteilijapalkan tarve, taiteilijoiden sosiaaliturva ja eläkejärjestelyt, vastavalmistuneiden taiteilijoiden tuki sekä yhä tärkeämmäksi muodostuvan kansainvälisen kulttuurivaihdon keinot ja rahoitus. Kun nämä on saatu kuntoon, apurahapolitiikkaan voidaan tehdä esitettyä paljon suurempikin remontti. Vasta silloin syntyvät edellytykset niin projektiapurahojen osuuden kasvattamiseen kuin eri elämäntilanteessa ja luomisvaiheessa olevien taiteilijoiden yksilölliseen kannustamiseen. Silloin ei tarvitsisi puhua vain yhden, kolmen tai viiden vuoden apurahoista vaan esimerkiksi kahden tai kahdeksan vuoden tai vaikkapa neljän kuukauden apurahasta tai markkamääräisestä tuesta esimerkiksi teemanäyttelyyn liittyvään opiskeluun, näyttelyn valmisteluun ja sen toteuttamiseen. Myös yhteiskunta voisi omien, vaikkapa työllistämisperusteisten projektien kautta tarjota taiteilijoille paljon enemmän haastavia näytön paikkoja kuin nyt tapahtuu.

Opetusministeriö ja hallitus ovat hätäilyllään ja huonolla valmistelulla pilaamassa sinänsä tarpeellista uudistusta.

Arvoisa herra puhemies! Toivottavasti me tässä talossa kykenemme parantamaan esityksen hyväksymiskelpoiseksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

12) Ed. Luukkaisen lakialoite n:o 6 laiksi arvonnäisäverolain muuttamisesta

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

13) Ed. Nikulan ym. lakialoite n:o 7 laiksi korkolain 4 ja 11 §:n muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Nikula: Arvoisa puhemies! Vanhaa parlamentaarista tapaa noudattaen käytän aloitteen ensimmäisenä allekirjoittajana puheenvuoron, jotta valiokuntakäsittely sujuisi asianmukaisen ripeästi.

Korkolainsäädäntö on hyvä esimerkki siitä, kuinka nopeasti asiat voivat maailmassa ja tässäkin maassa muuttua. Meillä oli viivästyskoron osalta noudatettavana melkein 250 vuotta säännökset, joiden mukaan viivästyskorko oli 5 tai 4 prosenttia. Prosentti oli todella alhainen, ja siinä tilanteessa useat velalliset saattoivat käyttää velkojaansa pankkina viivyttämällä maksujaan.

80-luvun alussa säädettiin sitten korkolaki, jossa viivästyskoroksi määrättiin 16 prosenttia. Tänä päivänä tuo korko on sietämättömän korkea. Nyt tilanne on se, että velkoja voi käyttää velallista pankkina.

Korkolain säätämisen yhteydessä esillä oli vaihtoehto, että viivästyskorko olisi liukuva Suomen Pankin peruskoron mukaisesti, mutta sääntämismisvaiheessa viimeinkin lähinnä elinkeinoelämän toiveet korkeasta kiinteästä korkoprosentista toteutuivat. Eduskuntakäsittelyssä ainoastaan Suomen maaseudun puolueen eduskuntaryhmä äänesti 16 prosentin viivästyskorkoa vastaan ja oli liukuvan koron kannalla.

Viivästyskoron pitää tietysti olla korkeampi kuin tavallinen luottokorko sen vuoksi, että se on tarkoitettu myös niskoittelevia velallisia vastaan. Mutta viivästyskorkoa peritään myös muunlaisista suorituksista, sellaisista, joista ei itse asiassa voida sanoa, ennen kuin mahdollisesti korkeimman oikeuden päätös, äänin 3—2 pahimmassa tapauksessa, on saatu, onko velkojan esittämä vaatimus oikeutettu ja perusteltu vai ei. Tämän tapaisia riitaisuuksia on esimerkiksi asuntokaupoissa, joissa kaupanteon jälkeen ruvetaan riitelemään siitä, onko asunnossa jokin sellainen puute, mahdollisesti vähemmän neliöitä kuin on esitetty, tai jokin rakenteellinen vika, jonka johdosta kauppahintaa alennetaan. Kun tällainen oikeudenkäynti kestää useita vuosia, niin korko, vaikka korkoa korolle ei kerrykään, kasvaa niin suureksi, että se vastaa jo huomattavaa osaa itse tuomitusta summasta.

Tämän vuoksi vihreiden ryhmäaloitteessa nyt ehdotetaan palattavaksi alun perin korkolakia valmisteltaessa esillä olleeseen vaihtoehtoon. Tämän ehdotuksen mukainen viivästyskorko olisi nyt 9,25 prosenttia, siis kolmannelle pienempi kuin nykyinen laissa oleva viivästyskorko.

Arvoisa puhemies! Ehdotamme myös, että viivästyskorkoa voitaisiin sovitella. Nyt korkolaisa on aika rajoitettu sovittelessään. Kaikissa muissa velvoiteoikeutta koskevilla laeilla on yleisluontoinen sovittelessään, joita myös tuomioistuinkäytännössä aika paljon sovelletaan, ja sitä mukaa kuin käytäntö kiinteytyy, jo tuomioistuinten ulkopuolellakin voidaan oikeuskäytännön viitoittamia linjoja noudattaen tehdä sovintoja viivästyskorkon määrästä.

Tämä sovittelessä sinänsä on korkeimman oikeuden jo kymmenkunta vuotta sitten otettaman kannan mukaan yleisenä oikeusperiaatteena sovellettavissa, ja on mahdollista, että jo nyt kohtuuton viivästyskorkoseuraamus voitaisiin sovitella, mutta selkeyden vuoksi olemme tähän aloitteeseen sisällyttäneet myös tällaisen viivästyskorkon yleistä sovittelessä koskevan säännöksen.

Tänään on tasavallan presidentin esittelyssä annettu asuntokauppaa ja eräitä luottosuhteita koskevat lainmuutosesitykset. Haluan tässä yhteydessä antaa eduskunnan keskuskanslialle tunnustuksen, että nyt pöydille jaetaan informaatio tästä esityksestä. Se tulee täysistuntoon esiteltäväksi ilmeisesti ensi viikolla. On hyvät perusteet sille, että tämä aloite ja luottosuhteita koskeva lainsäädäntö käsitellään yhdessä, jolloin voidaan nopeasti saattaa voimaan myös nämä korkolain hyvin perustellut muutokset.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään talousvaliokuntaan.

14) Ed. Stenius-Kaukosen ym. lakialoite n:o 8 laiksi työsopimuslain 32 ja 54 §:n muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin työasiainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Hassi: Arvoisa puhemies! Vireillä on suunnilleen sama asia, hiukan toisesta näkökulmasta asiaa käsittelevä toinenkin lakialoite, joka on saamani tietojen mukaan tulossa ensi perjantaina täysistuntoon. Jotta näistä voitaisiin keskustella yhdessä, ehdotan, että tämä lakialoite pantaisiin pöydälle eduskunnan ensi perjantain täysistuntoon.

Toinen varapuhemies: Kun asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, asia on jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Hassi ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi perjantain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Hassin ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi perjantain täysistuntoon.

Toinen varapuhemies: Edustajille tänään jaettu hallituksen esitys n:o 12 voitaneen nyt esitellä valiokuntaan lähettämistä varten.

Hyväksytään.

Hallituksen esitys n:o 12 laiksi vanhempainpäiväraha-ajalta suoritettavien vuosilomakustannusten korvaamisesta työnantajalle

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sosiaali- ja terveystalvaliokuntaan.

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi tiistain täysistuntoon:

15) Lakivaliokunnan mietintö n:o 1 (HE 290/1993 vp)

16) Lakivaliokunnan mietintö n:o 2 (HE 301/1993 vp)

17) Lakivaliokunnan mietintö n:o 3 (HE 5)

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 15.11.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio